

**Havs
och Vatten
myndigheten**

**Vägledning om förlängd tidsfrist och
mindre stränga kvalitetskrav**

4	1	INLEDNING	3
5	1.1	Syfte med vägledningen	4
6	2	BEGREPPSLISTA	4
7	3	BAKGRUND	5
8	4	UNDANTAG.....	5
9	4.1	Förlängd tidsfrist	5
10	4.2	Mindre stränga kvalitetskrav	6
11	4.3	Krav på revidering, omprövning och uppdatering.....	6
12	4.4	Utredning av undantag är en stegvis process	6
13	4.5	Skäl till undantag	7
14	4.5.1	Skälet inte tekniskt möjligt	7
15	4.5.2	Skälet omöjligt	8
16	4.5.3	Skälet orimliga kostnader	8
17	4.5.4	Naturliga förhållanden och naturligt tillstånd	10
18	4.6	Principer för undantag.....	12
19	4.7	Geografisk skala	12
20	4.7.1	Geografisk skala vid bedömning av orimliga kostnader	13
21	4.8	Osäkerheter.....	14
22	4.9	Krav på redovisning	14
23	5	ARBETSORDNING – FÖRLÄNGD TIDSFRIST OCH MINDRE STRÄNGA KVALITETSKRAV	16
24	5.1	Grundförutsättningar för tillämpning av undantag.....	16
25	5.2	Bedömning av förlängd tidsfrist	19
26	5.3	Bedömning av mindre stränga kvalitetskrav	21
27	5.4	När förlängd tidsfrist och mindre stränga kombineras	25
28	6	STRÄNGASTE KRAVET OCH TILLÄMPNING AV UNDANTAG	26
29	6.1	Hantering av särskilda krav	27
30	7	HUR MILJÖKVALITETSNORMER INKLUSIVE UNDANTAG FASTSTÄLLS	28

31	8	FÖLJDER AV NY ELLER ÄNDRAD VERKSAMHET RESPEKTIVE ÅTGÄRD.....	31
32	9	ALLMÄNHETENS DELTAGANDE OCH TRANSPARENS.....	33
33			
34			

Remiss

1 Inledning

36 Varje vattenmyndighet ska fastställa kvalitetskrav för de ytvattenförekomster och
37 grundvattenförekomster, inklusive särskilda krav till följd av skyddade områden, som finns i
38 vattendistriktet.¹ Kvalitetskrav ska fastställas så att tillståndet i vattenförekomster inte försämras
39 och så att alla vattenförekomster uppnår god status eller potential såvida det inte finns
40 förutsättningar för undantag.

41 Vägledningen hanterar undantag i form av förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav.
42 Förlängd tidsfrist innebär att god status eller potential ska uppnås 2027 eller så snart som de
43 naturliga förhållandena tillåter efter 2027. Mindre stränga kvalitetskrav innebär att en sämre
44 status eller potential än god accepteras som den nivå som ska uppnås. Konstgjorda och kraftigt
45 modifierade vattenförekomster utgör inte ett undantag utan är en särskild kategori av
46 vattenförekomster där god ekologisk potential ska uppnås istället för god ekologisk status.² När
47 vattenmyndigheten fastställer kvalitetskraven inklusive undantag ska det göras enligt
48 vattenförvaltningsförordningen samt Havs- och vattenmyndighetens respektive Statens
49 Geologiska Undersöknings föreskrifter.³ När vattendelegationen, som är vattenmyndighetens
50 beslutande organ, har beslutat kvalitetskraven blir de bindande i form av miljökvalitetsnormer.

51 Vattenmyndigheten är ålagd att besluta om undantag när villkoren för det är uppfyllda.⁴ När
52 undantag diskuteras behöver vattenmyndigheten dock ta hänsyn till att vattendirektivet är ett
53 miljödirektiv och att undantag från vattendirektivets mål inte bör vara huvudregel.⁵
54 Vattenmyndigheten ska säkerställa att alla relevanta krav i befintlig EU-lagstiftning för skydd av
55 vatten har uppfyllts när vattenmyndigheten överväger och tillämpar undantag för en viss
56 vattenförekomst. Undantagen utgör en integrerad del av kvalitetskraven.⁶ Vattenmyndighetens
57 analys för tillämpning av undantag ska göras så enkel som möjligt men så utförlig som
58 nödvändigt. Analysens omfattning bör avgöras av beslutets komplexitet och de möjliga följderna
59 av ett felaktigt beslut.⁷ Trots det ska det finnas en strävan hos vattenmyndigheten att upprätthålla
60 ambitionsnivån under fjärde förvaltningscykeln och efter 2027.⁸

61 Beslut om undantag aktualiseras först efter att en analys har gjorts av vilka åtgärder som kan
62 behöva vidtas för att förbättra vattenförekomstens aktuella situation. Det är viktigt att
63 vattenmyndigheten redovisar underliggande bedömningar och skäl för beslut när undantag
64 fastställs.

---

¹ 4 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen och 4 kap. 6 § HVMFS 2019:25.

² Jämför CIS Guidance 20, s. 6f.

³ 4 kap. vattenförvaltningsförordningen, 4 kap. Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2019:25) om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten samt SGU föreskrifter om miljökvalitetsnormer (SGU-FS 2022:Y).

⁴ 4 kap. 9 och 10 §§ vattenförvaltningsförordningen, se även prop. 2017/18:243, Vattenmiljö och vattenkraft.

⁵ Jämför CIS Guidance 20, s.10.

⁶ Jämför CIS Guidance 20, s.10.

⁷ Jämför CIS Guidance 20, s.10.

⁸ Jämför CIS Technical document Clarification on the application of WFD Article 4(4) time extensions in the 2021 RBMPs and practical considerations regarding the 2027 deadline, Malta 15-16 June 2017 och Informal meeting of Water Directors of the European Union and EFTA Countries, Brussels 6 th October 2016, Conclusions.

65 1.1 Syfte med vägledningen

66 Vägledningens syfte är att bidra till att

- 67 • de vattenförekomster där undantag beslutats uppfyller de krav som följer av
68 vattenförvaltningsförordningen och därmed av vattendirektivet,
- 69 • dokumentationen av undantag sker enligt de rapporteringskrav som ställs på Sverige av EU-
70 kommissionen,
- 71 • tillämpningen av undantag sker på ett likvärdigt sätt i hela landet, samt att
- 72 • säkerställa att det tydliggörs på vilka grunder undantag har beslutats.

74 2 Begreppslista

Begrepp	Förklaring
Betydande påverkan	Den påverkan från mänsklig verksamhet som, ensam eller tillsammans med övrig påverkan, kan ha sådan effekt på status eller potential att den kan medföra att en ytvattenförekomst riskerar att inte uppfylla kvalitetskrav enligt 4 kap. vattenförvaltningsförordningen (2004:660). (3 § HVMFS 2017:20)
Ekologisk potential	Tillståndet hos en kraftigt modifierad eller konstgjord ytvattenförekomst, klassificerad i enlighet med bilaga V i direktiv 2000/60/EG och uttryckt såsom "maximal", "god", "måttlig", "otillfredsställande" eller "dålig". (1 kap. 4 § vattenförvaltningsförordningen)
Ekologisk status	Kvaliteten på strukturen och funktionen hos akvatiska ekosystem som är förbundna med ytvatten, klassificerad i enlighet med bilaga V i direktiv 2000/60/EG och uttryckt såsom "hög", "god", "måttlig", "otillfredsställande" eller "dålig". (1 kap. 4 § vattenförvaltningsförordningen)
Förlängd tidsfrist	Undantagsmöjlighet enligt 4 kap 9 § vattenförvaltningsförordningen som innebär att miljökvalitetsnormen, om förutsättningar för detta finns enligt samma paragraf, kan följas vid en senare tidpunkt än 2015.
Kemisk status	Den kemiska kvaliteten hos en ytvattenförekomst, klassificerad i enlighet med bilaga V i direktiv 2000/60/EG och artikel 3, 4 och 6 samt bilaga I i direktiv 2008/105/EG och uttryckt såsom "god" eller "uppnår ej god". (1 kap. 4 § vattenförvaltningsförordningen)
Kraftigt modifierade vatten	Ytvattenförekomster specifikt utpekade på grund av att de har en väsentligt ändrad fysisk karaktär genom mänsklig verksamhet och där de fysiska åtgärder som behövs för att uppnå god ekologisk status skulle på ett betydande sätt negativt påverka samhällsnyttig verksamhet eller miljön i stort, enligt 4 kap. 3 § vattenförvaltningsförordningen, och därmed anses vara orimliga.
Konstgjort vatten	Genom mänsklig verksamhet tillskapade ytvattenförekomster där ursprungligt referensförhållande därför inte kan fastställas och där de fysiska åtgärder som behövs för att uppnå god ekologisk status skulle på ett betydande sätt negativt påverka samhällsnyttig verksamhet eller miljön i stort, enligt 4 kap. 3 § vattenförvaltningsförordningen, och därmed anses vara orimliga.
Kvalitetsfaktor	Biologisk, fysikalisk-kemisk eller hydromorfologisk faktor. En kvalitetsfaktor består av en eller flera parametrar. (1 kap. 3 § HVMFS 2019:25) Kvantitativa kvalitetsfaktorer för grundvatten är del av bedömningen för kvantitativ status. (SGU-FS 2022:Y)
Kvalitetskrav – miljökvalitetsnorm	Kvalitetskrav utgör olika krav på kvalitet hos en vattenförekomst så som framgår av 4 kap. vattenförvaltningsförordningen. Det är först när vattenmyndigheten har beslutat, det vill säga fastställt kvalitetskraven, som de blir bindande i form av miljökvalitetsnormer. Miljökvalitetsnormen utgör den ekologiska, kemiska eller kvantitativa status eller ekologiska potential som ska uppnås i en vattenförekomst efter att vattenmyndigheten tillämpat relevanta bestämmelser i vattenförvaltningsförordningen samt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten och Statens Geologiska Undersöknings föreskrifter (Jämför HVMFS 2019:25). Vattenmyndighetens beslut om kvalitetskrav för distriktet enligt 4 kap. 8b § vattenförvaltningsförordningen är miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken.

Mindre stränga kvalitetskrav	Undantagsmöjlighet enligt 4 kap 10 § vattenförvaltningsförordningen som innebär att miljö kvalitetsnormen, om förutsättningar för detta finns enligt samma paragraf, kan sättas till en status eller potential lägre än god.
Parameter	Del av en biologisk, allmän fysikalisk-kemisk eller hydromorfologisk kvalitetsfaktor för ekologiska bedömningsgrunder, eller ett ämne eller en ämnesgrupp för kemiska bedömningsgrunder. (1 kap. 3 § HVMFS 2019:25)
Skyddade områden	Områden som pekats ut som skyddsvärda enligt bestämmelser grundade på den gemenskapslagstiftning som avses i bilaga IV i direktiv 2000/60/EG.

76

77

3 Bakgrund

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

När de första miljö kvalitetsnormerna beslutades år 2009 var syftet att åtgärder skulle genomföras så att god status eller potential skulle uppnås senast 2015 för de vattenförekomster som inte redan hade god status eller potential. Det innebar då, men även nu, att undantag måste tillämpas för alla vattenförekomster som år 2015 inte uppnått god status eller potential. En del åtgärder fördröjdes och genomfördes efter 2015 men innan 2021. Om god status eller potential ännu inte hade nåtts i dessa fall skulle vattenmyndigheten ange om det var av tekniska skäl, på grund av orimliga kostnader eller om det var en kombination av dessa som gjorde att det inte gick att få till stånd åtgärder i tid för att nå god status till 2021 eller så snart efter 2021 som de naturliga förhållandena tillät. Om god status eller potential därefter inte har nåtts och åtgärder ännu inte har genomförts ska vattenmyndigheten bedöma om det tekniskt och med rimliga kostnader går att få till stånd åtgärder i tid för att nå god status till 2027 eller så snart efter 2027 som de naturliga förhållandena tillåter. Förlängd tidsfrist efter 2027 är endast tillåtet om det på grund av naturliga förhållanden är omöjligt att åstadkomma förbättringarna dessförinnan.⁹

92

4 Undantag

93

94

95

96

97

För de vattenförekomster där status eller potential är sämre än god ska vattenmyndigheten utreda undantag.¹⁰ Det kan antingen vara i form av förlängd tidsfrist (till exempel god status senast 2033 på grund av naturliga förhållanden) eller mindre stränga kvalitetskrav (till exempel måttlig status på grund av orimliga kostnader). Undantag ska beslutas när alla förutsättningar för det är uppfyllda.

98

4.1 Förlängd tidsfrist

99

100

101

102

103

104

105

106

107

Vattenmyndigheten ska som utgångspunkt besluta en förlängd tidsfrist om:

1. syftet är att vattenmiljön stegvis ska förbättras så att kvalitetskraven blir uppfyllda vid den senare tidpunkten,
2. det inte varit möjligt av tekniska skäl eller med rimliga kostnader att åstadkomma de förbättringar av vattenmiljön som behövs för att uppfylla god status eller potential senast till 2015, och
3. vattnets kvalitet inte riskerar att försämrats ytterligare.

Vattenmyndigheten får endast besluta om förlängd tidsfrist efter 2027 om det på grund av naturliga förhållanden är omöjligt att åstadkomma förbättringarna dessförinnan.¹¹

⁹ 4 kap. 9 § vattenförvaltningsförordningen.

¹⁰ 4 kap. 9–10 §§ vattenförvaltningsförordningen.

¹¹ 4 kap. 9 § vattenförvaltningsförordningen.

108 4.2 Mindre stränga kvalitetskrav

- 109 Vattenmyndigheten ska som utgångspunkt besluta ett mindre strängt kvalitetskrav om:
110 1. det på grund av mänsklig verksamhets påverkan eller på grund av vattenförekomstens
111 naturliga tillstånd är omöjligt eller skulle medföra orimliga kostnader att uppnå god
112 status eller potential,
113 2. de miljömässiga eller samhällsekonomiska behov som verksamheten fyller inte utan
114 orimliga kostnader kan tillgodoses på ett sätt som är väsentligt bättre för miljön,
115 3. alla möjliga åtgärder vidtas för att med hänsyn till verksamhetens karaktär eller
116 vattenförekomstens naturliga tillstånd uppnå bästa möjliga status eller potential, och
117 4. vattnets kvalitet inte riskerar att försämrats ytterligare.¹²

118 4.3 Krav på revidering, omprövning och uppdatering

119 De bedömningar som ligger till grund för beslutade miljö kvalitetsnormer inklusive undantag ska
120 revideras, vid behov omprövas samt uppdateras minst vart sjätte år.¹³ Detta innebär till exempel
121 att för de vattenförekomster där mindre stränga kvalitetskrav har beslutats i föregående
122 förvaltningscykel ska vattenmyndigheten minst var sjätte år utreda om dessa kan uppnå god
123 status eller potential. Om förutsättningar för mindre stränga kvalitetskrav kvarstår ska nytt beslut
124 fattas om mindre stränga kvalitetskrav. Finner vattenmyndigheten att det saknas grund för att
125 besluta om mindre stränga kvalitetskrav ska vattenmyndigheten revidera miljö kvalitetsnormen.¹⁴

126 4.4 Utredning av undantag är en stegvis process

127 Bedömning av förlängd tidsfrist kräver en mindre djupgående analys än vid bedömning av
128 mindre stränga kvalitetskrav ¹⁵. Därför har Havs- och vattenmyndigheten föreskrivit¹⁶ om en
129 stegvis process där det först utreds förlängd tidsfrist och därefter undantag i form av mindre
130 stränga kvalitetskrav.
131

---

¹² 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen.

¹³ 3 kap. 1 § och 5 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen samt 5 kap. 2 § andra stycket miljöbalken.

¹⁴ 5 kap. 2 § andra stycket miljöbalken och 4 kap. 10–11 §§ HVMFS 2019:25.

¹⁵ Jämför 3.3.1 Relationship between Article 4.4 and 4.5, CIS Guidance 20, s. 18.

¹⁶ 4 kap. 7 § andra stycket HVMFS 2019:25.

132

133 4.5 Skäl till undantag

134 Det finns olika skäl som kan ligga till grund för förlängd tidsfrist och mindre stränga
135 kvalitetskrav, se Tabell 1 och efterföljande förklaringar.

136

137 **Tabell 1. Tabellen visar de olika skälen som kan ligga till grund för förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav.**

Förlängd tidsfrist	Mindre stränga kvalitetskrav
inte är möjligt av tekniska skäl*	omöjligt
inte är möjligt med rimliga kostnader*	orimliga kostnader
på grund av naturliga förhållanden	-

* skäl som endast kan ligga till grund för förlängd tidsfrist till 2027

138

139 4.5.1 Skälet inte tekniskt möjligt¹⁷

140 Förlängd tidsfrist får fastställas om det *inte är möjligt av tekniska skäl* att åstadkomma de
141 förbättringar som behövs för att nå god status eller potential i tid.¹⁸ Begreppet *inte tekniskt*
142 *möjligt* bör ses som att det inom en viss tidsperiod inte är möjligt att få till tekniska lösningar.
143 Förlängd tidsfrist med *inte tekniskt möjligt* som skäl är inte tillåtet efter 2027. Bedömningen av
144 vad som *inte är tekniskt möjligt* kan ta sin utgångspunkt i nedan fyra kriterier:¹⁹

145

146 ***Orsaken till de negativa effekterna är okänd***

147 Detta gäller när en vattenförekomst klassificerats som sämre än god men orsaken (påverkan
148 eller den specifika orsaken till påverkan) för detta ännu inte har fastställts och åtgärder därför
149 inte kan identifieras. Ytterligare kartläggning och övervakning²⁰ behöver då göras för att
150 identifiera orsaken till problemet.²¹

151

152 ***Det tar längre tid att åtgärda problemet än det finns tillgänglig tid***

153 Detta gäller om praktiska begränsningar av administrativ natur hindrar att åtgärden
154 genomförs och att det därför tar längre tid att lösa problemet än det finns tid tillgänglig.
155 Administrativa begränsningar kan omfatta upphandling, projektering, tillståndsprövning och
156 andra nödvändiga förberedelser. Ovanstående omfattar inte begränsningar på grund av
157 bristande lagstiftning.

158

159 ***Ingen känd teknisk lösning finns***

---

¹⁷ 4 kap. 9 § vattenförvaltningsförordningen.

¹⁸ 4 kap. 9 § vattenförvaltningsförordningen.

¹⁹ Kriterierna utgår från vägledningarna inom det europeiska CIS-arbetet Guidance Document No. 20, Guidance document on exemptions to the environmental objectives. Även Storbritanniens tolkning av dessa (UK Technical Advisory Group on the Water Framework Directive UKTAG recommendations on a consistent list of reasons for setting alternative objectives Working Paper Version: Version 4 (23/04/09)).

²⁰ För ytvattenförekomster är undersökande övervakning aktuell i detta fall, se 20–22 §§ HVMFS 2015:26.

²¹ Kartläggning enligt 3 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen, HVMFS 2017:20 samt Sveriges geologiska undersöknings föreskrifter om kartläggning, riskbedömning och statusklassificering av grundvatten, SGU-FS 2022:X.

160 Detta gäller när känd teknik saknas för att göra nödvändiga förbättringar och åtgärder; så
161 länge det finns utrymme i tiden att åtgärda problemet. Desto närmare 2027 tiden löper kan
162 emellertid mindre stränga kvalitetskrav vara aktuellt då ingen känd teknisk lösning finns, det
163 vill säga det bedöms omöjligt att nå god status i tid. Detta övervägande inkluderar inte en
164 kostnadsbedömning. Undantag är också motiverat då det finns teknik som kan vara under
165 utveckling, men som ännu inte är utrett om det fungerar praktiskt. Även i detta fall kan det ju
166 längre mot 2027 som tiden löper anses omöjligt att nå god status om tekniken inte hinner
167 utprövas. Mindre stränga kvalitetskrav kan då vara motiverat. Notera att mindre stränga
168 kvalitetskrav ska omprövas i senare cykler i de fall ny teknisk lösning har framkommit eller
169 tekniken visats fungera praktiskt.
170

171 ***Problemet kan inte lösas på grund av bristen på åtgärder i andra länder***

172 Detta gäller i de fall problemet inte kan lösas i närtid på grund av brist på åtgärder i andra
173 länder. Det rekommenderas då att undantag sätts i form av förlängd tidsfrist alternativ
174 mindre stränga kvalitetskrav och att regeringen underrättas.²² Sådana problem kan vara
175 aktuella i avrinningsområden som delas mellan Sverige och grannländer och orsaken till
176 problemet inte kan lösas genom samverkan och etablerade arbetsformer mellan länderna. Det
177 kan också vara problem som orsakas av atmosfäriskt nedfall av gränsöverskridande
178 föroreningar där lokala åtgärder inte kan lösa problemen eller där diskussioner med de
179 påverkande länderna inte har lett till effektiva åtgärder.

180 **4.5.2 Skälet omöjligt²³**

181 Skälet *omöjligt* i samband med mindre stränga kvalitetskrav bör förstås i termer av absolut
182 omöjlighet. Det finns helt enkelt ingen möjlig lösning på det aktuella problemet. Till skillnad från
183 skälet *inte tekniskt möjligt* som snarare bör ses som att det inom en viss tidsperiod inte är möjligt
184 att få till tekniska lösningar. Hänvisningen till begreppet *omöjligt* kan också avse situationer där
185 hanteringen av ett problem står helt utanför Sveriges kontroll.²⁴

186 Då *inte tekniskt möjligt* kvarstår i tiden bort mot 2027 går man från *inte tekniskt möjligt* till
187 *omöjligt* genom att åtgärder förblir *inte tekniskt möjliga* att få till stånd i de fall då ingen känd
188 tillämpbar teknisk lösning finns. Ju närmare 2027, desto mera motiverat är det därför att
189 överväga mindre stränga kvalitetskrav framför förlängd tidsfrist. Skälet blir då att det är *omöjligt*
190 att uppnå god status på grund av att teknik inte finns för att minska den aktuella verksamhetens
191 påverkan eller att teknik inte finns för att återställa vattenförekomstens naturliga tillstånd. Notera
192 att mindre stränga kvalitetskrav ska omprövas i senare cykler i de fall ny teknik visats fungera.
193 Eventuella administrativa hinder bör dock inte ligga till grund för mindre stränga kvalitetskrav.

194 **4.5.3 Skälet orimliga kostnader²⁵**

195 Skälet *orimliga kostnader* uttrycks olika för förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav.
196 För förlängd tidsfrist anges att det ”*inte är möjligt [] med rimliga kostnader*” att åstadkomma de
197 förbättringar av vattenmiljön som behövs för att uppfylla kvalitetskraven senast 2015. För mindre
198 stränga kvalitetskrav anges att det ”*skulle medföra orimliga kostnader*” att uppnå de strängare
199 kraven. I denna vägledning används begreppet *orimliga kostnader* för både förlängd tidsfrist och

---

²² 8 kap. 4 § vattenförvaltningsförordningen.

²³ 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen.

²⁴ Jämför 3.2.4 Technical infeasibility, CIS Guidance 20, s.13.

²⁵ 4 kap. 9–10 §§ vattenförvaltningsförordningen.

200 mindre stränga kvalitetskrav. Förlängd tidsfrist med orimliga kostnader som skäl är inte tillåtet
201 efter 2027.

202 För förlängd tidsfrist till 2027 kan enklare ekonomiska kriterier räcka för att motivera orimliga
203 kostnader. Detta eftersom målet fortfarande var att god status eller potential skulle uppnås, om
204 än senare. Med tiden, och allt eftersom mer tillförlitliga kvantitativa data samlas in, kan en
205 fördjupning av bedömningen innefatta en mer omfattande identifiering och kvantifiering av
206 kostnader och nyttor, inklusive finansiella, ekonomiska, miljömässiga och sociala kostnader och
207 nyttor. För undantag i form av mindre stränga kvalitetskrav kan vattenmyndigheten behöva göra
208 en fullständigt kvantifierad värdering för marknadsprissatta kostnader och nyttor och beskriva
209 icke-marknadsprissatta kostnader och nyttor i kvalitativa termer.²⁶

210 Kostnader och nyttor avser samhällsekonomiska kostnader och nyttor till skillnad från
211 företagsekonomiska och privatekonomiska. Det är alltså summan av kostnader respektive nyttor
212 för samhället som helhet som är i fokus, inte kostnaderna respektive nyttorna för enskilda
213 verksamhetsutövare.²⁷ Den samhällsekonomiska analysen ska inkludera alla betydande kostnader
214 och nyttor för samhället som olika handlingsalternativ medför. Det innebär att även varor och
215 tjänster som inte har ett marknadspris inkluderas.²⁸ Som exempel kan nämnas värdet av att
216 bevara kulturmiljöer och värdet för medborgarna av att ha kvar en naturresurs för kommande
217 generationer.

218 Med tanke på att det finns osäkerheter runt bedömningarna av kostnader respektive nyttor,
219 behöver vattenmyndigheten beakta att

- 220 • orimliga kostnader bör inte börja vid den punkt där uppmätta kostnader precis överstiger
221 kvantifierbara nyttor,
- 222 • bedömningen av kostnader och nyttor måste inkludera kvalitativa kostnader och nyttor såväl
223 som kvantitativa,
- 224 • den marginal med vilken kostnaderna överstiger nyttorna ska vara påtaglig och ha en hög
225 grad av tillförlitlighet,
- 226 • inom ramen för begreppet orimliga kostnader kan vattenmyndigheten behöva ta hänsyn till
227 betalningsförmågan²⁹ hos de sektorer som avses bekosta åtgärderna, varmed en viss
228 information om detta kan krävas.³⁰ Detta gäller i första hand förlängd tidsfrist men kan
229 eventuellt komma att bli aktuellt för mindre stränga kvalitetskrav.³¹

230 Havs- och vattenmyndigheten och Statens Geologiska Undersökning bedömer i nuläget att
231 orimliga kostnader uppstår när en *lägsta rimlig* skattning av summa nuvärde av kostnaderna är
232 minst dubbelt så hög som en *högsta rimlig* skattning av summa nuvärde av nyttorna. För mer
233 information se *Bilaga 1 Orimliga kostnader*.

---

²⁶ Jämför CIS Guidance Document No. 1, s. 197.

²⁷ Jämför CIS Guidance Document No. 1, s. 116.

²⁸ Jämför CIS Guidance Document No. 1, s. 116-123 och s. 196-197.

²⁹ Läs mer om bristande betalningsförmåga i Havs- och vattenmyndighetens rapport: Analys av förändrad betalningsförmåga för bedömning av orimliga kostnader. Utveckling av en metod för att ge underlag till bedömningar av orimliga kostnader enligt vattenförvaltningsförordningen. Rapport 2016:1.

³⁰ Jämför CIS Guidance Document No. 20, s. 13.

³¹ Jämför CIS Guidance Document No. 20, s. 14.

234 Alla betydande nyttor och kostnader ska vägas in i analysen, även de som enbart kan beskrivas
235 kvalitativt.³² Nyttor och kostnader som inte bedöms vara betydande bör listas vid sidan av de som
236 är betydande, för att synliggöra om dessa stödjer eller motsäger resultatet av viktningen av de
237 nyttor och kostnader som är betydande.

238 En bedömning av orimliga kostnader är endast meningsfull efter att en kombination av de mest
239 kostnadseffektiva lösningarna för att nå god status eller potential har identifierats. När ett
240 undantag tillämpas, ska alla åtgärder som kan vidtas utan att det medför orimliga kostnader
241 genomföras för att nå bästa möjliga status eller potential.³³ Det går inte att hänvisa till dyrare
242 åtgärder och utifrån det besluta om undantag med orimliga kostnader som skäl, om det finns
243 andra åtgärder som gör att målet nås utan att det medför orimliga kostnader.

244 När vattenmyndigheten utreder orimliga kostnader behöver konsekvensen av uteblivet
245 handlande, det vill säga uteblivna nyttor, vägas mot kostnaderna för åtgärderna. När det gäller
246 mindre stränga kvalitetskrav ska de nyttor som förloras av att inte vidta de åtgärder som gör att
247 det strängare kravet nås vägas mot kostnaden förknippade med åtgärderna.³⁴ För förlängd
248 tidsfrist handlar det om att bedöma uteblivna nyttor av att uppnåendet av god status eller
249 potential skjuts fram i tiden.

250 Innan vattenmyndigheten gör en bedömning av orimliga kostnader bör det göras en
251 prioritering av de åtgärder som är tekniskt möjliga att genomföra. Prioriteringsprocessen bör
252 beakta de olika grundläggande förhållandena i området som påverkar vattenförekomsten.
253 Prioriteringsprocessen bör utgå från vattenförekomsten och även ta hänsyn till ett antal relevanta
254 kriterier så som:

- 255 • Synergier med krav som följer av andra direktiv som till exempel art- och
- 256 • habitatdirektivet, översvåmningsdirektivet och havsmiljödirektivet.
- 257 • Kostnadseffektivitet eller nyttan med åtgärder.
- 258 • Effekten av att inte agera.
- 259 • Säkerhet kontra osäkerhet. Läs avsnitt 4.8 för mer information om hantering av
- 260 • osäkerheter.
- 261 • Åtgärder som kan implementeras på kort sikt.
- 262 • Hur brådskande det är att problemet löses (allvarliga konsekvenser eller höga kostnader
- 263 • av att inte agera, till exempel skydd av dricksvattentäkter).
- 264 • Tillgängliga finansieringsmöjligheter.
- 265 • Allmänhetens acceptans.³⁵

266 **4.5.4 Naturliga förhållanden och naturligt tillstånd³⁶**

267 Undantag i form av förlängd tidsfrist får fastställas om de *naturliga förhållandena* gör det
268 omöjligt att klara kvalitetskraven i tid. Undantag i form av mindre stränga kvalitetskrav får
269 fastställas om det på grund av ytvattenförekomstens *naturliga tillstånd* är omöjligt eller skulle
270 medföra orimliga kostnader att uppnå kvalitetskraven.³⁷ Begreppet *naturliga förhållanden* i 4
271 kap. 9 § vattenförvaltningsförordningen respektive begreppet *naturliga tillstånd* i 4 kap. 10 §

---

³² Jämför CIS Guidance Document No. 1, s. 204.

³³ Jämför CIS Guidance Document No. 20, s. 13.

³⁴ Jämför CIS Guidance Document No. 20, s. 13.

³⁵ Jämför CIS Guidance Document No. 20, s. 14f.

³⁶ 4 kap. 9–10 §§ vattenförvaltningsförordningen.

³⁷ 4 kap. 9–10 §§ vattenförvaltningsförordningen.

272 vattenförvaltningsförordningen, avser de förhållanden som bestämmer takten (4 kap. 9 §
273 vattenförvaltningsförordningen) eller möjligheten (4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen)
274 till naturlig återhämtning.

275 Begreppen är båda en översättning av *natural conditions* och bekräftar att de naturliga
276 förutsättningarna kan påverka tiden eller möjligheten som krävs för att återställa
277 vattenförekomstens tillstånd till god status eller potential, bland annat vad gäller minskningen av
278 föroreningshalter. Fördröjningen av återställandet kan även bero på den tid det tar för växter och
279 djur att återkolonisera och återetablera sig efter att fysikalisk-kemiska eller hydromorfologiska
280 förhållanden har återställts till förhållanden som motsvarar god status eller potential.
281 Fördröjning kan också bero på tiden det tar för miljön att stabilisera sig efter åtgärdsarbeten.³⁸
282 Begreppen skiljer sig dock något åt.
283

284 **Skälet naturliga förhållanden för förlängd tidsfrist³⁹**

285 Det är endast tillåtet att förlänga tidsfristen för att uppnå kvalitetskraven senare än den 22
286 december 2027, om det på grund av *naturliga förhållanden* är omöjligt att åstadkomma
287 förbättringarna dessförinnan. Detta förutsätter att åtgärderna har vidtagits (senast 2027), men att
288 vattenförekomsternas egenskaper är sådana att återhämtningen till god status eller potential
289 förväntas ta längre tid.

290 Till skillnad från de andra två skälen till att förlänga tidsfristen (*inte tekniskt möjligt* och
291 *orimliga kostnader*) finns det inget angivet slutdatum i vattenförvaltningsförordningen kopplat
292 till skälet *naturliga förhållanden*. Det beror på att vissa vattenförekomster, ibland efter årtionden
293 av mänsklig påverkan, kan behöva lång tid för att återhämta sig efter att nödvändiga åtgärder har
294 vidtagits. I de fall då de naturliga förhållandena inte kommer att medge att kvalitetskraven nås till
295 år 2027, 2033 eller till och med vid en senare tidpunkt får vattenmyndigheten ange den senare tid
296 då kvalitetskraven bedöms nås.

297 Naturliga förhållanden avser i sammanhanget de naturliga processer som förekommer i ett
298 avrinningsområde samt de egenskaper som kännetecknar det (till exempel hydrologiska,
299 morfologiska, hydrogeologiska, kemiska, ekologiska). Dessutom ingår även de omständigheter
300 där återhämtningsprocessen försenas på grund av kvarstående effekter av mänsklig
301 verksamhet.⁴⁰
302

303 **Naturliga tillstånd och skillnaden i relation till naturliga förhållanden⁴¹**

304 Mindre stränga kvalitetskrav kan beslutas om det på grund av vattenförekomstens *naturliga*
305 *tillstånd* är omöjligt eller skulle medföra orimliga kostnader att uppnå de strängare kraven. Det
306 finns två typer av skäl som kan motivera undantag i form av mindre stränga kvalitetskrav,
307 antingen att uppnåendet av god status eller potential är *omöjligt* eller skulle medföra *orimliga*
308 *kostnader*. För undantag i form av förlängd tidsfrist finns skälen inte *tekniskt möjligt*, *orimliga*
309 *kostnader* samt *naturliga förhållanden*. Eftersom *naturliga tillstånd* i sig inte är ett skäl för
310 mindre stränga kvalitetskrav, måste därför en skillnad göras mellan tillämpningen av begreppen
311 *naturliga tillstånd* och *naturliga förhållanden*.

---

³⁸ Jämför 3.3.5 Natural conditions, CIS Guidance 20, s. 22 och 2 Exemptions and 'natural conditions' in the WFD, CIS Document Natural Conditions in relation to WFD Exemptions, s. 4.

³⁹ 4 kap. 9 § vattenförvaltningsförordningen.

⁴⁰ Jämför CIS Guidance 20 och CIS Technical document *Clarification on the application of WFD Article 4(4) time extensions in the 2021 RBMPs and practical considerations regarding the 2027 deadline*.

⁴¹ 4 kap. 9–10 §§ vattenförvaltningsförordningen.

312 Vattenförekomstens *naturliga tillstånd* är den förutsättning som råder i vattenförekomsten
313 och som kan göra att det är omöjligt eller medför orimliga kostnader att nå god ekologisk status
314 alternativt potential, god kemisk status och god kvantitativ status. *Naturliga tillstånd* är därmed
315 inte att likställa med ett *skäl* till mindre stränga kvalitetskrav på samma sätt som naturliga
316 förhållanden utgör ett skäl till förlängd tidsfrist.

317 Vattenförekomstens *naturliga förhållande* gör att det tar tid för åtgärden att ge effekter i
318 miljön så att god status eller potential kan nås. Åtgärden kan genomföras.

319 Vattenförekomstens *naturliga tillstånd* gör att det är omöjligt att genomföra åtgärden så att
320 god status eller potential kan nås. Åtgärden kan således inte genomföras.

321
322 För ytterligare information se *Bilaga 2 Förlängd tidsfrist med skälet naturliga förhållanden*.

323 4.6 Principer för undantag

324 Undantagen förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav är en integrerad del av de
325 kvalitetskraven⁴² som ska uppnås i vattenförekomsten. Det finns vissa likheter mellan villkoren
326 för tillämpning av dessa undantag, vilket innebär att det behöver beskrivas hur och när respektive
327 undantag ska tillämpas och vilken hierarki som ska användas när de tillämpas tillsammans.
328 Gemensamt för undantagen är att angivna villkor ska uppfyllas och motivering⁴³ anges. Vidare
329 gäller två principer⁴⁴ som är tillämpliga på båda undantagen:

- 330 • undantag för en vattenförekomst får inte permanent hindra eller äventyra uppnående av
331 kvalitetskraven i andra vattenförekomster, och
- 332 • minst samma skyddsnivå måste uppnås som anges i övrig befintlig EU-lagstiftning⁴⁵,
333 exempelvis art- och habitatdirektivet.

334 4.7 Geografisk skala

335 En miljökvalitetsnorm ska beslutas för varje enskild vattenförekomst. Även om varje
336 vattenförekomst har en egen beslutad miljökvalitetsnorm kan delar eller hela bedömningen av
337 undantag göras på olika geografiska skalor (nationell, avrinningsområde, delavrinningsområde,
338 vattenförekomst). Gränsöverskridande frågor måste till exempel bedömas på en
339 gränsöverskridande skala. Valet av skala för informationen som används för bedömningen ska
340 motiveras och det ska stå klart att informationen är relevant för vattenförekomsten eller gruppen
341 av vattenförekomster.

342 Beträffande relationen mellan olika vattenförekomster är det inte per automatik motiverat med
343 undantag i en angränsande vattenförekomst på grundval av en bedömning som utförts för en

---

⁴² Se 4 kap. vattenförvaltningsförordningen.

⁴³ Skälen ska redovisas och anges i enlighet med bilaga 1 i vattenförvaltningsförordningen 6 § Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (HVMFS 2015:34) om förvaltningsplaner och åtgärdsprogram för ytvatten enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) och 4 kap. HVMFS 2019:25.

⁴⁴ Dessa punkter återspeglas i 4 kap. 16 § vattenförvaltningsförordningen om att tillämpningen av undantag inte får "permanent hindra eller äventyra uppfyllandet av kvalitetskraven för andra vattenförekomster inom vattendistriktet" och 4 kap. 7 § vattenförvaltningsförordningen om "en vattenförekomst i ett visst avseende omfattas av olika stränga kvalitetskrav enligt 2-6 a §§ eller andra bestämmelser, ska det strängaste kravet gälla".

⁴⁵ Som utgångspunkt kan ses direktiv angivna i bilaga VI del A i vattendirektivet, observera att listan i bilaga VI del A inte är uttömmande.

344 annan vattenförekomst. Det betyder inte nödvändigtvis att orsaken (till exempel betydande
345 påverkan) för att motivera ett undantag alltid måste vara lokaliserad i den vattenförekomst för
346 vilken undantaget beslutas.⁴⁶

347 **4.7.1 Geografisk skala vid bedömning av orimliga kostnader**

348 Vid bedömning av *orimliga kostnader* för åtgärder bör vattenmyndigheten sammantaget
349 analysera sådana åtgärder i ett geografiskt område där åtgärdernas positiva effekt är beroende av
350 varandras genomförande. Samma sak gäller för en åtgärd som har en påverkan på flera
351 vattenförekomster. När en åtgärd som förbättrar konnektivitet i uppströms och nedströms
352 riktning genomförs på en plats i en vattenförekomst ger det positiva effekter för
353 vattenförekomster både upp- och nedströms tills nästa naturliga eller onaturliga hinder uppstår.
354 En åtgärd som minskar övergödning i en vattenförekomst i inlandet kan ge positiva effekter för
355 vattenförekomster nedströms hela vägen till och även i kusten. En åtgärd som förbättrar
356 vattenbalansen i en grundvattenförekomst kan förbättra flödesförhållanden även för flera
357 ytvattenförekomster inom området. En sammantagen analys för hela det geografiska område som
358 gynnas av respektive åtgärd är nödvändig för att undvika att nyttor respektive kostnader
359 felbedöms. Till exempel genom att nyttan med åtgärden underskattas eller kostnaden för
360 åtgärden överskattas. En sammantagen analys möjliggör även att vattenmyndigheten kan
361 identifiera de åtgärder som tillsammans kan ge den mest kostnadseffektiva
362 åtgärdscombinationen.

363 En risk med att analysera flera åtgärder sammantaget i ett åtgärdspaket är att åtgärder som till
364 exempel medför orimliga kostnader kan finnas med bland åtgärder som på en högre aggregerad
365 nivå sammantaget ger positivt samhällsekonomiskt värde och vice versa. För att undvika detta
366 kan det vara bra att analysera flera olika kombinationer av åtgärder, för att kunna identifiera den
367 kombination som bedöms ge störst nettonuvärde, och kunna exkludera åtgärder som bedöms
368 medföra orimliga kostnader.

369 Vattenmyndigheten kan behöva bedöma kostnader respektive nyttor på flera geografiska nivåer
370 innan beslut om undantag fattas.⁴⁷ Konsekvenser på lokal, regional samt nationell nivå bör
371 identifieras och inkluderas i bedömningen. Exempelvis kan en förändring i en vattenförekomst
372 medföra påverkan både i den specifika vattenförekomsten och i avrinningsområdet i övrigt. Ett
373 annat exempel är att påverkan på biologisk mångfald kan påverka nyttan för människor som
374 varken bor i närheten eller kommer att besöka platsen i den mån det ger dem en nytta i form av
375 att veta att arter eller miljöer finns (existensvärde) och bevaras för kommande generationer
376 (arvsvärde). På motsvarande sätt kan kulturmiljöer ha både existensvärden och arvsvärden.
377 Dessa effekter kan behöva värderas utifrån den nytta de ger på nationell nivå.

378 Då det samhällsekonomiska värdet inkluderar det sammantagna värdet för berörda individer,
379 så påverkas värdet av hur många individer som berörs. Även om det exempelvis för individer
380 lokalt utgör ett högt värde med den vattenspegel som en icke-kraftproducerande damm medför,
381 så kan den nyttan bli relativt liten i förhållande till det höjda existensvärde av den ekologiska
382 miljönytta en utrivning av dammen skulle medföra för väldigt många fler individer på nationell
383 nivå.

---

⁴⁶ Se CIS Guidance 20, s. 10.

⁴⁷ Jämför exempelvis Trafikverket (2020), kap 5, sid 37-39

384 4.8 Osäkerheter

385 Osäkerhet⁴⁸ är ett oundvikligt inslag generellt vid normsättning, där osäkerheten kan skapa ett
386 behov av ytterligare utredning, övervakning och bedömning. Fullständig säkerhet är inte möjlig
387 och bör inte fungera som ett hinder för att vidta åtgärder.⁴⁹ Bestämmelserna⁵⁰ om översyn
388 innebär att tidigare beslut måste ses över om ytterligare information visar att tidigare
389 bedömningar inte var realistiska.

390 Vattenmyndigheten bör minska osäkerheter. Exempelvis genom att välja reversibla åtgärder,
391 åtgärder som lätt kan modifieras, åtgärder som kan utföras iterativt eller åtgärder med låg risk,
392 låga kostnader och hög effekt. Där osäkerheten är betydande kan risken att ådra sig orimliga
393 kostnader reduceras genom val av åtgärder som i framtiden lätt, och efter vunna erfarenheter,
394 kan utökas eller anpassas på grundval av information om deras effekter och nyttorna förknippade
395 med dem.

396 Ansträngningar för att minska osäkerheter bör stå i proportion till svårighetsgraden i den
397 aktuella bedömning och konsekvenserna av att fatta en felaktig bedömning. Det är ingen mening
398 med att försöka minska osäkerheterna om det inte underlättar bedömningen. Det kan vara bättre
399 att handla på grundval av principer, till exempel försiktighetsprincipen, principen om att
400 förorenaren betalar eller båda. Alternativt, där så är möjligt, på grundval av samförstånd. Det
401 måste finnas en balans mellan risken att inte uppnå kvalitetskraven och risken att inte använda
402 de mest kostnadseffektiva åtgärderna för att nå kvalitetskraven, varvid minimering av risken för
403 att inte uppnå kvalitetskraven bör prioriteras. Det kan till exempel råda större osäkerhet om
404 effektiviteten av åtgärder mot diffusa föroreningar än effektiviteten i åtgärder mot föroreningar
405 från punktkällor. Omvänt kan även kostnaderna för åtgärder mot diffusa föroreningar vara
406 mindre än kostnaderna för åtgärder mot föroreningar från punktkällor.⁵¹

407 4.9 Krav på redovisning

408 Vattenmyndigheten ska vid fastställande och redovisning av miljökvalitetsnormer för ytvatten
409 dokumentera bedömningar och resultat i av Havs- och vattenmyndigheten angiven databas
410 (VISS). Med hänsyn till de krav som ställs på samverkan⁵² ska vattenmyndigheten sammanfatta
411 och presentera informationen på ett lättförståeligt sätt. Redovisning ska särskilt ske för:

- 412 • Bedömning av förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav, särskilt på
- 413 kvalitetsfaktor- eller parameternivå.
- 414 • Ställningstaganden för ändring av en miljökvalitetsnorm.

---

⁴⁸ Denna osäkerhet skiljer sig från den osäkerhet som relaterar till bedömning av en parameter eller klassificering av en kvalitetsfaktor och som definieras i 1 kap. 3 § HVMFS 2019:25.

⁴⁹ Jämför Technical document CIS Clarification on the application of WFD Article 4(4) time extensions in the 2021 RBMPs and practical considerations regarding the 2027 deadline, Document endorsed by EU Water Directors at their meeting in Malta on 15-16 June 2017.

⁵⁰ 5 kap. 9 § tredje stycket miljöbalken, 3 kap. 1 § andra stycket vattneförvaltningsförordningen, 5 kap. 1 § andra stycket vattneförvaltningsförordningen, 6 kap. 2 a § vattneförvaltningsförordningen, 7 kap. 1 § första stycket vattneförvaltningsförordningen och bilaga 1 vattenförvaltningsförordningen.

⁵¹ Se CIS Guidance 20, s. 11f.

⁵² 2 kap. 4 § vattenförvaltningsförordningen.

- 415 • Den bedömning som tillämpning av bestämmelserna om skyddade områden och
416 strängaste kraven⁵³ medför, särskilt på kvalitetsfaktor eller parameternivå.

417
418 För grundvatten gäller att vattenmyndigheten ska redovisa beslutade miljökvalitetsnormer med
419 en motivering samt ange de eventuella skyddade områden som påverkar den beslutade
420 miljökvalitetsnormen, i enlighet med SGU:s föreskrifter och allmänna råd om redovisning av
421 förvaltningsplaner och åtgärdsprogram för grundvatten⁵⁴.

422 Vattenmyndigheten ska vid beslut om förlängd tidsfrist respektive mindre stränga kvalitetskrav
423 för grundvatten redovisa⁵⁵:

- 424 • Orsaken till den förlängda tidsfristen respektive det mindre stränga kvalitetskravet samt
425 de betydande påverkanskällor som berörs.
426 • Förorenande ämnen eller indikatorer för kemisk grundvattenstatus, samt berörda
427 kvantitativa kriterier för kvantitativ status.
428 • Hur det säkerställs att grundvattenförekomstens kemiska grundvattenstatus och
429 kvantitativa status inte riskerar att försämrats ytterligare.

430 Vid beslut om förlängd tidsfrist för grundvatten ska vattenmyndigheten därutöver redovisa⁵⁶:

- 431 • Hur grundvattenförekomstens kemiska grundvattenstatus och kvantitativa status stegvis
432 ska förbättras.

- 433 • Vilket år som god kemisk grundvattenstatus och god kvantitativ status förväntas uppnås.

434 Vid beslut om mindre stränga kvalitetskrav för grundvatten ska vattenmyndigheten därutöver
435 redovisa⁵⁷:

- 436 • De miljömässiga eller samhällsekonomiska behov som inte utan orimliga kostnader kan
437 tillgodoses på ett sätt som är väsentligt bättre för miljön.
438 • Hur det säkerställs att alla möjliga åtgärder vidtas för att med hänsyn till verksamhetens
439 karaktär eller vattenförekomstens naturliga tillstånd uppnå bästa möjliga status.

440 Vattenmyndigheten ska inkludera skälen för beslut om förlängd tidsfrist och mindre stränga
441 kvalitetskrav i förvaltningsplanen.⁵⁸

442 Vattenmyndigheten bör redovisa ovan information på ett sätt som underlättar samverkan och
443 processerna vid tillsyn och prövning. Information bör också finnas tillgänglig på ett sätt som
444 underlättar rapportering till EU-kommissionen och för andra processer där miljökvalitetsnormer
445 och den bakomliggande informationen är av värde. Avseende rapportering till EU-kommissionen
446 bör informationslagring utgå från den EU-gemensamma vägledningen för rapportering⁵⁹. Detta
447 bör ske i av Havs- och vattenmyndigheten angiven databas (VISS).

---

⁵³ 4 kap. 6–7 §§ vattenförvaltningsförordningen.

⁵⁴ SGU-FS 2017:1

⁵⁵ 3 kap. 2 och 4 §§ Sveriges geologiska undersöknings föreskrifter om miljökvalitetsnormer för grundvatten.

⁵⁶ 3 kap. 2 § Sveriges geologiska undersöknings föreskrifter om miljökvalitetsnormer för grundvatten.

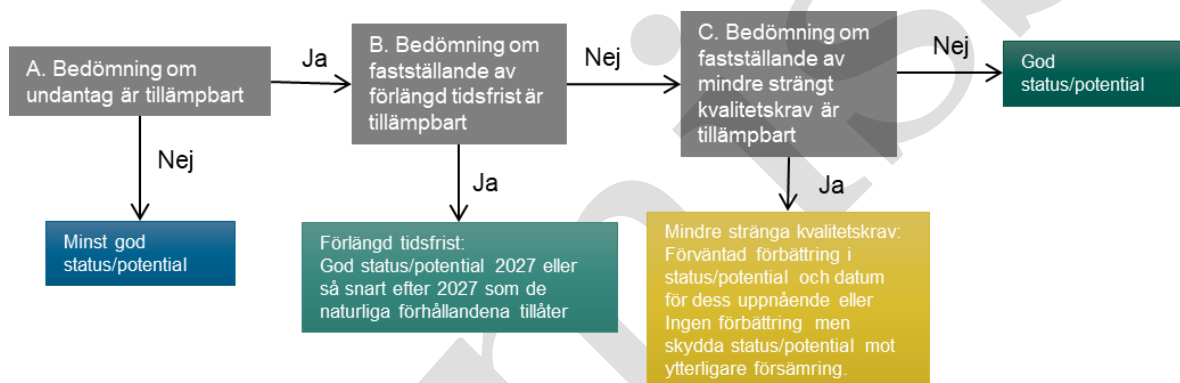
⁵⁷ 4 kap. 10 § vattenförvaltningsförordningen. 3 kap. 4 § Sveriges geologiska undersöknings föreskrifter om miljökvalitetsnormer för grundvatten.

⁵⁸ 5 kap. 1 § och bilaga 1 p. 5 vattenförvaltningsförordningen. Jämför även bilaga VII.5 i vattendirektivet.

⁵⁹ CIS Guidance 35.

5 Arbetsordning – förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav

Vattenmyndigheten ska först utreda förlängd tidsfrist och därefter mindre stränga kvalitetskrav⁶⁰, se Figur 1.⁶¹ Resultatet ska dokumenteras.⁶² Relationen mellan förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav är inte hierarkisk i den meningen att det måste bevisas att den ena är utesluten innan den andra får övervägas.

Figur 1. Schematisk bild av stegvis process för att först utreda om förlängd tidsfrist är tillämplig och därefter om mindre stränga kvalitetskrav är tillämpliga.

5.1 Grundförutsättningar för tillämpning av undantag

Undantag kan vara aktuellt om:

- Status eller potential är sämre än god och god status eller potential kommer inte att uppnås utan att det vidtas ytterligare åtgärder.
- Tillämpning av undantag inte permanent hindrar eller äventyra uppfyllandet av kvalitetskraven för andra vattenförekomster inom vattendistriktet.⁶³
- Tillämpning av undantag inte strider mot tillämpning av bestämmelsen om det strängaste kravet avseende kvalitetskraven i 4 kap. vattenförvaltningsförordningen eller andra bestämmelser.⁶⁴ Undantaget är förenligt med genomförandet av gemenskapens övriga miljölagstiftning.⁶⁵ Vattenförekomsten kan således bli föremål för undantag om

⁶⁰ 4 kap. 7 § HVMFS 2019:25.

⁶¹ Jämför CIS Guidance 20, s. 18.

⁶² 4 kap. 13 § HVMFS 2019:25.

⁶³ 4 kap. 16 § vattenförvaltningsförordningen.

⁶⁴ 4 kap. 7 § vattenförvaltningsförordningen.

⁶⁵ Jämför artikel 4.8 i vattendirektivet.

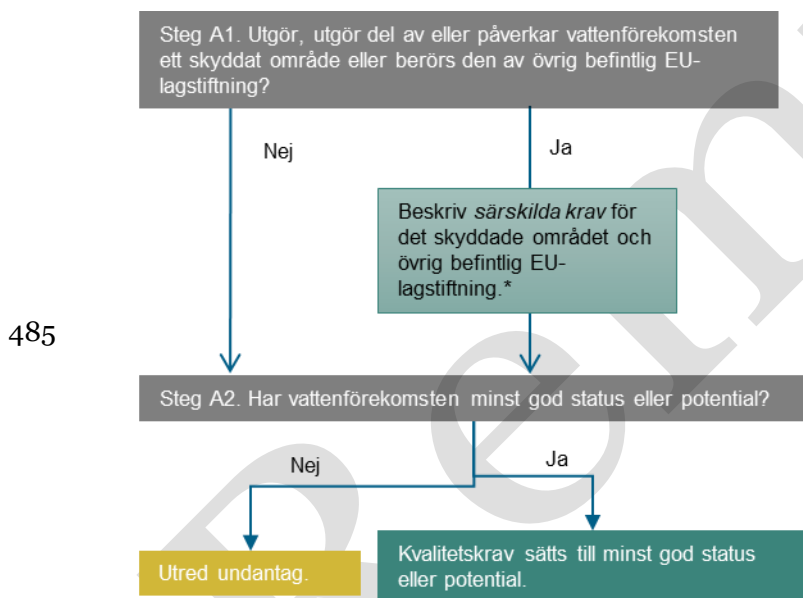
- 469   ○ vattenförekomsten inte utgör, utgör del av eller påverkar ett skyddat område⁶⁶,
470 alternativt
471   ○ vattenförekomsten utgör, utgör del av eller påverkar ett skyddat område men för
472 att klara områdets särskilda krav är det inte en förutsättning att minst god status
473 eller potential uppnås.

474 Vattenförekomsten kan även bli föremål för undantag om den

- 475   ○ inte berörs av övrig befintlig EU-lagstiftning⁶⁷, alternativt
476   ○ vattenförekomsten berörs av övrig befintlig EU-lagstiftning, men för att klara
477 efterlevnad av denna är det inte en förutsättning att minst god status eller
478 potential uppnås.

479 Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller
480 övrig befintlig EU-lagstiftning.

481
482 Flödesschemat i Figur 2 visar den process som med hjälp av frågor i olika steg kan användas
483 vid bedömning av om undantag är tillämpligt.
484

*informationen behövs i ett senare skede vid normsättningen

486 **Figur 2. Schematisk bild med kontrollfrågor över den stegvisa process som Havs- och vattenmyndigheten**
487 **rekommenderar vid bedömning av om undantag är tillämpligt. De särskilda kraven för skyddade områden och övrig**
488 **befintlig EU-lagstiftning är information som vattenmyndigheten behöver ha med sig i bedömning av vilka kvalitetskrav**
489 **som ska gälla.**

490

---

⁶⁶ Med skyddat område menas de områden som ingår i ett register över skyddade områden enligt 3 kap. 2 § vattenförvaltningsförordningen.

⁶⁷ Som utgångspunkt kan ses direktiv angivna i bilaga VI del A i vattendirektivet, observera att listan i bilaga VI del A inte är uttömmande.

491 **Steg A1. Utgör, utgör del av eller påverkar vattenförekomsten ett skyddat område**
 492 **eller berörs den av övrig befintlig EU-lagstiftning?**

493 Detta steg är till för att säkerställa att undantag inte beslutas om det hindrar eller motverkar övrig
 494 EU-lagstiftning eller de särskilda krav som följer av det skyddade området. Om svaret på
 495 kontrollfrågan är ja ska vattenmyndigheten i detta steg beskriva särskilda krav för det skyddade
 496 området eller vad som följer av övrig EU-lagstiftning.

497 Undantag får inte medges om det skulle innebära att de särskilda kraven inte kan följas eller
 498 om det strider mot övrig EU-lagstiftning. Det kan trots ovanstående finnas skäl till undantag på
 499 grund av att undantag kan vara möjligt för de delar av miljö kvalitetsnormen som inte berörs av
 500 det skyddade området eller annan befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om
 501 att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning.
 502

Svar	Handling
Ja.	<p>Beskriv <i>särskilda krav</i> för det skyddade området och övrig befintlig EU-lagstiftning. Informationen behövs i ett senare skede vid normsättningen.</p> <p>Redovisa information om vilket typ av krav som finns för det skyddade området eller övrig befintlig EU-lagstiftning som rör vattenförekomsten samt dokument, webbplatser eller liknande kopplat till detta. Exempelvis bevarandeplan eller webbplatsen badplatsen. Det är viktigt att referera till alla mål och kvalitetskrav. I detta behöver vattenmyndigheten beakta om "undantag"⁶⁸ enligt Natura 2000-bestämmelserna har meddelats.⁶⁹</p> <p>Redovisning ska ske i av Havs- och vattenmyndigheten angiven databas (VISS).</p> <p>För att beskriva särskilda krav för det skyddade områden i form av vattenberoende Natura 2000-områden gå till Havs- och vattenmyndighetens rapport: <i>Att fastställa miljö kvalitetsnormer för ytvattenförekomster i överensstämmelse med bevarandemål för arter och naturtyper. Rapport 2021:23.</i></p> <p>När det är uppenbart att krav som följer av skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning gör det omöjligt att tillämpa undantag får vattenmyndigheten inte medge undantag. Vattenmyndigheten ska istället utreda vilken miljö kvalitetsnorm ytvattenförekomsten ska ha med hänsyn till de krav som följer av det skyddade området eller övrig befintlig EU-lagstiftning.</p> <p>I vissa fall är det inte uppenbart att krav som följer av skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning är förenligt med att tillämpa undantag. Först när efterföljande Steg A2–C5 är gjorda möjliggörs bedömningen.</p> <p>När krav som följer av skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning möjliggör tillämpning av undantag ska vattenmyndigheten medge undantag förutsatt att övriga villkor är uppfyllda. Informationen ska dokumenteras.</p> <p>Gå vidare till Steg A2.</p>
Nej.	Gå vidare till Steg A2.

503 **Steg A2. Har vattenförekomsten minst god status eller potential?**

504 I detta steg anges om vattenförekomsten har minst god status eller potential. Om
 505 vattenförekomsten inte har minst god status eller potential ska vattenmyndigheten utreda om det
 506 finns skäl att besluta om undantag. För ytvatten finns också möjlighet att förklara KMV.
 507
 508

Svar	Handling
Ja.	<p>Sätt vattenförekomstens kvalitetskrav till minst god status eller potential.</p> <p>Redovisa hur klassificering skett inklusive referens till HVMFS 2019:25 respektive SGU-FS 2002:X och sammanställ på lämpligt sätt i av Havs- och vattenmyndigheten angiven databas (VISS).</p> <p>Redovisa även hur det säkerställs att vattnets kvalitet inte riskerar att försämrars.</p> <p>Redovisning ska ske i av Havs- och vattenmyndigheten angiven databas (VISS).</p>
Nej.	<p>Utred undantag.</p> <p>Om ytvattenförekomstens ekologiska status eller potential har en lägre klass per kvalitetsfaktor i jämförelse med närmast föregående cykels klassificering ska vattenmyndigheten ange om det beror på</p>

⁶⁸ 7 kap. 29 § miljöbalken.

⁶⁹ Se 7 kap. 28–29 §§ miljöbalken (jämför artikel 6.4 art- och habitatdirektivet).

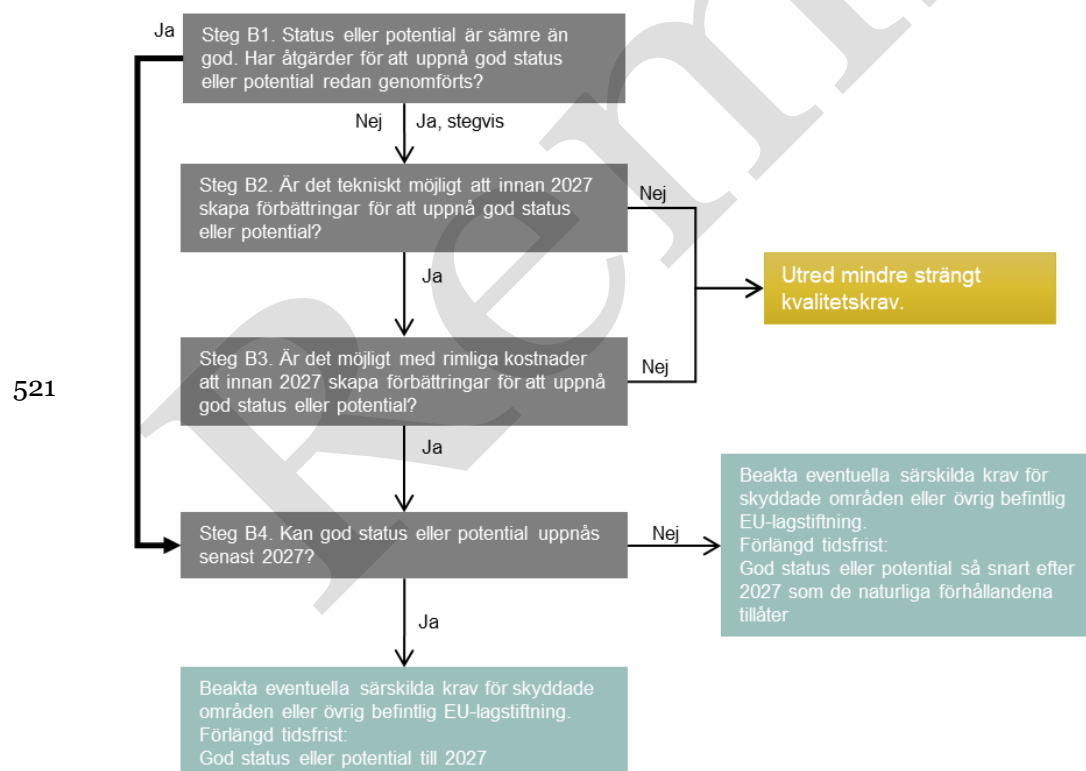
Svar	Handling
	1. nytt underlag, 2. nya bedömningsgrunder, eller 3. en faktisk försämring. Informationen ska dokumenteras. Gå vidare till Steg B1.

509

510 5.2 Bedömning av förlängd tidsfrist

511 Vattenmyndigheten ska vid beslut om förlängd tidsfrist motivera tillhörande bedömningar⁷⁰.
 512 Beslut om förlängd tidsfrist får inte ges i strid med bestämmelserna om strängaste kravet⁷¹ och
 513 förbudet att hindra uppnående av kvalitetskraven i andra vattenförekomster⁷².

514 Flödesschemat i Figur 3 visar de bedömningarna som krävs för att kunna tillämpa förlängd
 515 tidsfrist.⁷³ Figuren återger bedömningarna för förlängd tidsfrist som en process som i praktiken
 516 kan behöva tillämpas på ett iterativt sätt. Om det till exempel inte är tekniskt möjligt att uppnå
 517 god status eller potential till 2027 på grund av att det inte finns någon känd teknik för att komma
 518 till rätta med problemen kommer övriga kontrollfrågor i Figur 3 inte att vara relevanta. I stället kan
 519 tillämpning av mindre stränga kvalitetskrav (se Figur 4) vara aktuellt.
 520

522 **Figur 3. Schematisk bild med kontrollfrågor över den stegvisa process som rekommenderas vid fastställande av**
 523 **förlängd tidsfrist.**

⁷⁰ Se 4 kap. 8 § HVMFS 2019:25.

⁷¹ 4 kap. 7 § vattenförvaltningsförordningen.

⁷² 4 kap. 16 § vattenförvaltningsförordningen.

⁷³ Se CIS Guidance 20, s. 20ff.

524 **Steg B1. Status eller potential är sämre än god. Har åtgärder för att uppnå god**
 525 **status eller potential redan genomförts?**

Svar	Handling
Ja. Alla åtgärder för att uppnå god status eller potential har redan genomförts.	Dokumentera uppgift om det är <i>naturliga förhållanden</i> som gör att god status eller potential ännu inte uppnåtts. Gå vidare till Steg B4.
Ja, stegvis. Det har skett ett stegvis genomförande av åtgärder som lett till förbättring av status eller potentialen. Några men inte alla åtgärder för att uppnå god status eller potential har redan genomförts. Ytterligare åtgärder för att uppnå god status eller potential krävs.	Dokumentera uppgift om det är <i>tekniska skäl, orimliga kostnader</i> eller en kombination av dessa som gör att inte alla åtgärder för att uppnå god status eller potential har genomförts. Ange även uppgift om det är <i>naturliga förhållanden</i> som gör att god status eller potential ännu inte uppnåtts. Gå vidare till Steg B2.
Nej. Åtgärder för att uppnå god status eller potential har inte genomförts.	Dokumentera uppgift om det är <i>tekniska skäl, orimliga kostnader</i> eller en kombination av dessa gör att åtgärder inte har genomförts. Gå vidare till Steg B2.

526 **Steg B2. Är det tekniskt möjligt att innan 2027 skapa förbättringar för att uppnå god**
 527 **status eller potential?**
 528

Svar	Handling
Ja.	Dokumentera uppgift om att det av tekniska skäl är möjligt att uppnå god status 2027. Gå vidare till Steg B3.
Nej.	Utred mindre stränga kvalitetskrav. Dokumentera uppgift om orsaken till att det av tekniska skäl inte är möjligt att uppnå god status 2027. I de fall där det av tekniska skäl inte är möjligt att få till stånd åtgärder kan en kostnadsbedömning inte göras, eftersom det helt enkelt inte finns några åtgärder att kostnadsbedöma. Vattenmyndigheten ska då göra en bedömning av om mindre stränga kvalitetskrav är tillämpligt. Gå vidare till Steg C1.

529 **Steg B3. Är det möjligt med rimliga kostnader att innan 2027 skapa förbättringar**
 530 **för att uppnå god status eller potential?**
 531

Svar	Handling
Ja.	Dokumentera uppgift om att det av ekonomiska skäl är möjligt att uppnå god status 2027. Gå vidare till Steg B4.
Nej.	Utred mindre stränga kvalitetskrav. Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om orsaken till att det av ekonomiska skäl inte är möjligt att uppnå god status eller potential 2027. Här behöver särskilt redovisas bedömning som visar att kostnaden påtagligt överstiger nyttan. Notera att det är den mest kostnadseffektiva åtgärds kombinationen som ska analyseras vid bedömningen av om det inte möjligt med rimliga kostnader. Eftersom förlängd tidsfrist efter 2027 av ekonomiska skäl inte är tillåtet måste vattenmyndigheten bedöma om villkoren för att mindre stränga kvalitetskrav är uppfyllda. Gå vidare till Steg C1.

532 **Steg B4. Kan god status eller potential uppnås senast 2027?**
 533

Svar	Handling
Ja. Alla åtgärder för att uppnå god status eller potential har redan genomförts och de naturliga förhållandena tillåter återhämtning till god status eller potential 2027.	Beakta eventuella särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Om inget annat följer av ovan, sätt kvalitetskravet till god status eller potential 2027 eller senare. I de fall det finns risk för försämring ska nödvändiga åtgärder för att hindra försämring även anges. Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om: <ul style="list-style-type: none"> att god status eller potential kan uppnås 2027, skälet till den förlängda tidsfristen är naturliga förhållanden, de förbättringar av vattenmiljön som behövs, vilken kvalitetsfaktor som förväntas uppnå god status eller potential 2027 och som motiverar den förlängda tidsfristen alternativt parameter för kemisk status som förväntas uppnå god status 2027 och som motiverar den förlängda tidsfristen samt hur det säkerställs att vattnets kvalitet inte riskerar att försämrats.

Svar	Handling
Nej. Alla åtgärder för att uppnå god status eller potential har redan genomförts men de naturliga förhållandena tillåter återhämtning till god status eller potential först efter 2027.	<p>Beakta eventuella särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning.</p> <p>Om inget annat följer av ovan, sätt kvalitetskravet till god status eller potential så snart efter 2027 som de naturliga förhållandena tillåter.</p> <p>I de fall det finns risk för försämring ska nödvändiga åtgärder för att hindra försämring även anges.</p> <p>Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om:</p> <ul style="list-style-type: none"> när god status eller potential kan uppnås efter 2027 eller, skälet till den förlängda tidsfristen är naturliga förhållanden, de förbättringar av vattenmiljön som behövs, vilken kvalitetsfaktor som förväntas uppnå god status eller potential efter 2027 och som motiverar den förlängda tidsfristen alternativt parameter för kemisk status som förväntas uppnå god status efter 2027 och som motiverar den förlängda tidsfristen samt hur det säkerställs att vattnets kvalitet inte riskerar att försämrats.
Ja. Alla åtgärder kommer att genomföras innan 2027 och därefter tillåter de naturliga förhållandena en snabb återhämtning till god status eller potential 2027.	<p>Beakta eventuella särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning.</p> <p>Om inget annat följer av ovan, sätt kvalitetskravet till god status eller potential 2027.</p> <p>I de fall det finns risk för försämring ska nödvändiga åtgärder för att hindra försämring även anges.</p> <p>Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om:</p> <ul style="list-style-type: none"> att god status eller potential kan uppnås 2027, de förbättringar av vattenmiljön som behövs, skälen till den förlängda tidsfristen är att det inte är möjligt av tekniska skäl eller med rimliga kostnader att genomföra åtgärder för att innan 2027 åstadkomma de förbättringar som behövs, vilken eller vilka typer av betydande mänsklig påverkan som identifierats samt vilken kvalitetsfaktor som förväntas uppnå god status eller potential 2027 eller senare och som motiverar den förlängda tidsfristen alternativt parameter för kemisk status som förväntas uppnå god status 2027 eller senare och som motiverar den förlängda tidsfristen samt hur det säkerställs att vattnets kvalitet inte riskerar att försämrats.
Nej. Alla åtgärder kommer att genomföras innan 2027 men de naturliga förhållandena tillåter återhämtning till god status eller potential först efter 2027.	<p>Beakta eventuella särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning.</p> <p>Om inget annat följer av ovan, sätt kvalitetskravet till god status eller potential till efter 2027.</p> <p>I de fall det finns risk för försämring ska nödvändiga åtgärder för att hindra försämring även anges.</p> <p>Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om:</p> <ul style="list-style-type: none"> när god status eller potential kan uppnås efter 2027, de förbättringar av vattenmiljön som behövs, orsaken till den förlängda tidsfristen är en följd av naturliga förhållanden, vilken eller vilka typer av betydande mänsklig påverkan som identifierats samt vilken kvalitetsfaktor som förväntas uppnå god status eller potential 2027 eller senare och som motiverar den förlängda tidsfristen alternativt parameter för kemisk status som förväntas uppnå god status 2027 eller senare och som motiverar den förlängda tidsfristen samt hur vattenmiljön stegvis ska förbättras och hur det säkerställs att kvaliteten inte riskerar att försämrats ytterligare.

534

5.3 Bedömning av mindre stränga kvalitetskrav

535

536 Om bedömningen i avsnitt 5.2 visar att det inte är tekniskt möjligt eller ekonomiskt rimligt att
537 uppnå god status eller potential till 2027, eller senare på grund av naturliga förhållanden kan
538 tillämpning av mindre stränga kvalitetskrav vara aktuellt.

539 Flödesschemat i Figur 4 på sidan 23 visar den process med kontrollfrågor i olika steg som kan
540 användas vid bedömning om tillämpning av mindre stränga kvalitetskrav.⁷⁴ Eventuell tillämpning
541 av mindre stränga kvalitetskrav måste ses över i varje följande planeringscykel även efter 2027.

⁷⁴ Se CIS Guidance 20, s. 20ff.

542 Innan ett mindre strängt kvalitetskrav fastställs måste vattenmyndigheterna avgöra om de
543 miljömässiga och samhällsekonomiska behov, som fylls av en verksamhet och som förhindrar att
544 god status eller potential uppnås, i stället skulle kunna fyllas på något *annat sätt* som skulle vara
545 betydligt bättre för miljön utan att medföra orimliga kostnader. I fall där god status eller potential
546 inte kan nås på grund av effekter av mänskliga verksamheter som nu har upphört är detta test
547 inte relevant eftersom det inte finns någon verksamhet att ersätta. Om det finns *annat sätt* som är
548 väsentligt bättre för miljön och som inte innebär orimliga kostnader kan ett undantag inte
549 tillämpas och vattenförekomsten ska uppnå god status eller potential. Vattenmyndigheterna kan fritt
550 bedöma vilka åtgärder som är lämpliga för att uppnå god status eller potential. Det finns emellertid
551 ingen skyldighet att genomdriva identifierat *annat sätt* som en del av åtgärderna.⁷⁵ Läs mer om
552 *annat sätt* i Havs- och vattenmyndighetens vägledning om *annat sätt*.

553 Ett mindre strängt kvalitetskrav utgör det tillstånd som kan förväntas i vattenförekomsten när
554 alla åtgärder som är genomförbara och inte orimligt kostsamma har vidtagits och när
555 återhämtning har skett. Då återhämtningen kan ta tid kan ett mindre strängt kvalitetskrav behöva
556 kombineras med förlängd tidsfrist av naturliga skäl. Eftersom alla åtgärder som är genomförbara
557 och inte orimligt kostsamma ska vidtas kan det innebära att ett mindre strängt kvalitetskrav kan
558 omfatta en eller flera kvalitetsfaktorer samtidigt som flera andra kvalitetsfaktorer ska uppnå eller
559 upprätthålla god status eller potential. Detta trots att den övergripande statusen eller potentialen
560 kanske är sämre än god på grund av resterande inverkan på övriga kvalitetsfaktorer. Ett mindre
561 strängt kvalitetskrav innebär därför inte att

- 562 a) de andra kvalitetsfaktorerna tillåts försämrats till den status eller potential som styrs av
- 563 den mest påverkade kvalitetsfaktorn eller
- 564 b) möjligheten till förbättringar av andra kvalitetsfaktorer kan bortses från.⁷⁶

565 I vissa fall kan det vara tekniskt ogenomförbart eller orimligt dyrt att göra några förbättringar i en
566 vattenförekomsts status inom den period som omfattas av den relevanta förvaltningsplanen för
567 avrinningsdistrikt eller uppdateringen av denna. I sådana fall måste ändå ytterligare försämring
568 av status eller potential förhindras.⁷⁷

569 Uppnående av ett mindre strängt kvalitetskrav kan kräva genomförande av åtgärder som kan
570 var minst lika omfattande som de åtgärder som krävs för vattenförekomster för vilka målet är god
571 status eller potential.⁷⁸

572

---

⁷⁵ Se CIS Guidance 20, s. 21.

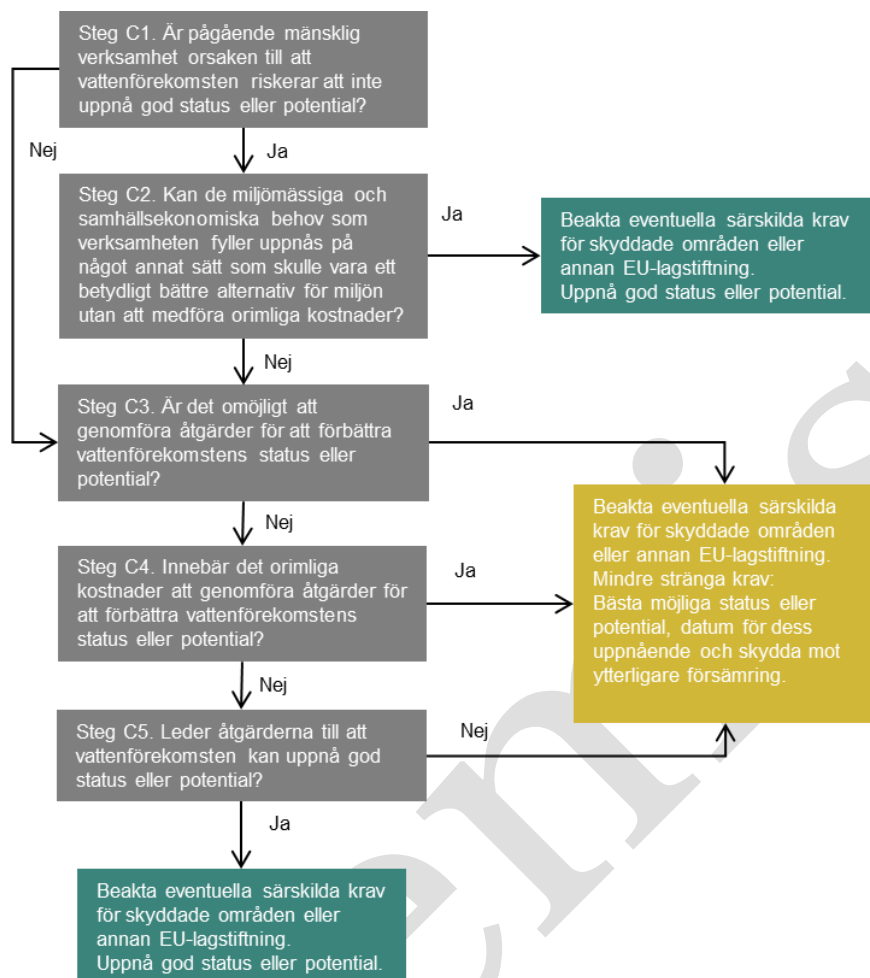
⁷⁶ Se CIS Guidance 20, s. 21f.

⁷⁷ Se CIS Guidance 20, s. 22.

⁷⁸ Se CIS Guidance 20, s. 22.

573

574

575 **Figur 4. Schematisk bild över den stegvisa process som rekommenderas vid fastställande av mindre stränga**
 576 **kvalitetskrav**

577 **Steg C1. Är pågående mänsklig verksamhet orsaken till att vattenförekomsten**
 578 **riskerar att inte uppnå god status eller potential?**

Svar	Handling
Ja.	Dokumentera uppgift om vilken eller vilka typer av betydande mänsklig verksamhet och dess typ av påverkan ⁷⁹ som är orsaken till att vattenförekomsten riskerar att inte uppnå god status eller potential. Gå vidare till Steg C2.
Nej.	Dokumentera uppgift om vilken eller vilka typer av historisk betydande mänsklig verksamhet och dess typ av påverkan ⁸⁰ som är orsaken till att vattenförekomsten riskerar att inte uppnå god status eller potential. Gå vidare till Steg C3.

579

580 **Steg C2. Kan de miljömässiga och samhällsekonomiska behov som verksamheten**
 581 **fyller uppnås på något annat sätt som skulle vara ett betydligt bättre alternativ för**
 582 **miljön utan att medföra orimliga kostnader?**

⁷⁹ Uppgift om den betydande mänsklig påverkan ska finnas tillgänglig i påverkansanalysen gjord utifrån kraven i 3 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen och 8 § HVMFS 2017:20.

⁸⁰ Uppgift om den betydande mänsklig påverkan ska finnas tillgänglig i påverkansanalysen gjord utifrån kraven i 3 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen och 8 § HVMFS 2017:20.

583

Läs mer om *annat sätt* i Havs- och vattenmyndighetens vägledning om *annat sätt*.

Svar	Handling
Ja.	<p>Beakta eventuella särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning.</p> <p>Om inget annat följer av första stycket, sätt kvalitetskravet till god status eller potential.</p> <p>Fastställ kvalitetskravet så att tillståndet i vattenförekomsten inte försämras.</p> <p>Eftersom testet för <i>annat sätt</i> visar att det finns <i>annat sätt</i> kan mindre stränga kvalitetskrav inte tillämpas och målet för vattenförekomsten förblir att uppnå god status. Mindre stränga kvalitetskrav är inte tillämpligt. Det står vattenmyndigheten fritt att välja åtgärder för hur god status eller potential ska uppnås. Det finns ingen skyldighet att genomföra identifierat <i>annat sätt</i> att tillhandahålla de miljömässiga och samhällsekonomiska behov som verksamheten fyller som en del av dessa åtgärder.⁸¹</p> <p>Sätt kvalitetskravet till god status eller potential.</p> <p>Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om att det finns <i>annat sätt</i>.</p>
Nej.	<p>Mindre stränga kvalitetskrav är tillämpligt.</p> <p>Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om att det inte finns <i>annat sätt</i>.</p> <p>Gå vidare till steg C3.</p>

584

585

586

Steg C3. Är det omöjligt att genomföra åtgärder för att förbättra vattenförekomstens status eller potential?

Svar	Handling
Ja.	<p>Beakta eventuella särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning.</p> <p>Om inget annat följer av första stycket, sätt kvalitetskravet till ett mindre stränga kvalitetskrav. Ingen förbättring kan förväntas i vattenförekomsten. Sätt kvalitetskravet till den status eller potential som vattenförekomsten klassificerats till.</p> <p>I de fall det finns risk för försämring ska nödvändiga åtgärder för att hindra försämring även anges.</p> <p>Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om:</p> <ul style="list-style-type: none"> orsaken till undantaget från att nå god status eller potential är att det är omöjligt, vilken eller vilka typer av betydande mänsklig påverkan som identifierats samt vilka kvalitetsfaktorer som inte uppnår god status alternativt god potential eller vilken parameter som inte uppnår god kemisk status, de miljömässiga eller samhällsekonomiska behov som inte kan tillgodoses på ett annat sätt samt hur det säkerställs att statusen eller potentialen inte riskerar att försämrats ytterligare.
Nej.	Gå vidare till steg C4.

587

588

589

Steg C4. Innebär det orimliga kostnader att genomföra åtgärder för att förbättra vattenförekomstens status eller potential?

Svar	Handling
Ja.	<p>Beakta eventuella särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning.</p> <p>Om inget annat följer av första stycket, sätt kvalitetskravet till ett mindre strängt kvalitetskrav som motsvarar den bästa status eller potential som vattenförekomsten kan uppnå.</p> <p>Bedöm vilka möjliga åtgärder som måste genomföras för att med hänsyn till verksamhetens karaktär eller vattenförekomstens naturliga tillstånd uppnå bästa möjliga status eller potential.</p> <p>I de fall det finns risk för försämring ska nödvändiga åtgärder för att hindra försämring även anges.</p> <p>Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om:</p> <ul style="list-style-type: none"> orsaken till undantaget från att nå god status eller potential är att det skulle medföra orimliga kostnader (här behöver särskilt redovisas bedömning som visar att kostnader påtagligt överstiger nytta), vilken eller vilka typer av betydande mänsklig påverkan som identifierats samt vilka kvalitetsfaktorer som inte uppnår god status alternativt god potential eller vilken parameter som inte uppnår god kemisk status, de miljömässiga eller samhällsekonomiska behov som inte kan tillgodoses på ett annat sätt samt, samt vilka möjliga åtgärder som måste genomföras samt hur det säkerställs att statusen eller potentialen inte riskerar att försämrats ytterligare.
Nej.	Gå vidare till steg C5.

⁸¹ Se CIS Guidance 20, s. 21.

590
591
592

Steg C5. Leder åtgärderna till att vattenförekomsten kan uppnå god status eller potential?

Svar	Handling
Ja.	<p>Beakta eventuella särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning.</p> <p>Om inget annat följer av första stycket, sätt kvalitetskravet till god status eller potential.</p> <p>Fastställ kvalitetskravet så att tillståndet i vattenförekomsten inte försämras.</p> <p>Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • de åtgärder som leder till att vattenförekomsten kan uppnå god status eller potential, • att det varken är omöjligt eller skulle medföra orimliga kostnader att nå god status alternativt god potential (här behöver särskilt redovisas bedömning som visar att kostnader inte påtagligt överstiger nyttor), • vilken eller vilka typer av betydande mänsklig påverkan som identifierats samt vilka kvalitetsfaktorer som ska åtgärdas för att uppnå god status alternativt god potential eller vilken parameter som ska åtgärdas för att uppnå god kemisk status samt • de miljömässiga eller samhällsekonomiska behov som inte kan tillgodoses på ett annat sätt.
Nej.	<p>Beakta eventuella särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning. Se avsnitt 6 för mer information om att beakta särskilda krav för skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning.</p> <p>Om inget annat följer av första stycket, sätt kvalitetskravet till ett mindre strängt kvalitetskrav som motsvarar den bästa status eller potential som vattenförekomsten kan uppnå.</p> <p>Bedöm vilka möjliga åtgärder som måste genomföras för att med hänsyn till verksamhetens karaktär eller vattenförekomstens naturliga tillstånd uppnå bästa möjliga status eller potential.</p> <p>I de fall det finns risk för försämring ska nödvändiga åtgärder för att hindra försämring även anges.</p> <p>Redovisa tillhörande bedömningar och uppgifter om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • orsaken till undantaget från att nå god status eller potential är att det är omöjligt och att det skulle medföra orimliga kostnader (här behöver särskilt redovisas bedömning som visar att kostnader påtagligt överstiger nyttor), • vilken eller vilka typer av betydande mänsklig påverkan som identifierats samt vilka kvalitetsfaktorer som inte uppnår god status alternativt god potential eller vilken parameter som inte uppnår god kemisk status, • de miljömässiga eller samhällsekonomiska behov som inte kan tillgodoses på ett annat sätt samt, • vilka möjliga åtgärder som måste genomföras samt • hur det säkerställs att statusen eller potentialen inte riskerar att försämras ytterligare.

593

594

5.4 När förlängd tidsfrist och mindre stränga kombineras

595
596
597
598
599

Om mindre stränga kvalitetskrav (till exempel måttlig potential) kopplas till vissa kvalitetsfaktorer och en förlängd tidsfrist (till exempel 2033) kopplas till andra kvalitetsfaktorer anges miljö kvalitetsnormen utifrån den nivå och årtal då båda undantagen förväntas vara uppnådda (till exempel måttlig potential 2033).

600

601

6 Strängaste kravet och tillämpning av undantag

602

603

Om en vattenförekomst omfattas av olika stränga kvalitetskrav ska det strängaste kravet gälla.⁸²

604

Det strängaste kravet hänvisar inte bara till kvalitetskraven⁸³, utan avser även krav som följer av

605

”andra bestämmelser”. Med ”andra bestämmelser” avses enligt Havs- och vattenmyndighetens

606

bedömning exempelvis bestämmelserna om undantag i form av förlängd tidsfrist eller mindre

607

stränga kvalitetskrav, men även EU-förordningar och andra svenska bestämmelser som följer av

608

övrig befintlig EU-gemensam lagstiftning såsom:

609

- Dricksvattendirektivet (2020/2184/EU).

610

- Seveso III-direktivet (2012/18/EU).

611

- MKB-direktivet (2011/92/EU).

612

- Direktivet om avloppsslam (86/278/EEG).

613

- Direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (91/271/EEG).

614

- Nitratdirektivet (91/676/EEG).

615

- Industriutsläppsdirektivet (2010/75/EU).

616

- Ramdirektivet om en marin strategi (2008/56/EG).

617

- Växtskyddsmedelsförordningen (1107/2009).

618

- Ålförordningen (1100/2007).

619

Bestämmelsen om att det strängaste kravet ska gälla, behöver ses i ljuset av vattendirektivets

620

artikel 4.8 respektive artikel 4.9. Av artikel 4.8 följer att tillämpningen av

621

undantagsbestämmelserna ska vara ”förenlig med genomförandet av gemenskapens övriga

622

miljölagstiftning”. Av artikel 4.9 framgår att åtgärder måste vidtas för att se till att tillämpningen

623

av undantagsbestämmelserna ”säkerställer åtminstone samma skyddsnivå som den befintliga

624

gemenskapslagstiftningen”.⁸⁴ Detta innebär att vattendirektivet ställer krav på att användningen

625

av undantag i form av förlängd tidsfrist eller mindre stränga kvalitetskrav dels måste stämma

626

överens med genomförandet av gemenskapens övriga miljölagstiftning (artikel 4.8), dels måste

627

garantera åtminstone samma skyddsnivå som den befintliga gemenskapslagstiftningen (artikel

628

4.9). Genomförandet av vattendirektivet som helhet, inklusive tillämpningen av undantag, ska

629

således säkerställa att den skyddsnivå som ska uppfyllas enligt andra EU-direktiv, exempelvis art-

---

⁸² Detta enligt 4 kap. 7 § vattenförvaltningsförordningen. 4 kap. 7 § har en motsvarighet i artikel 4.2 i vattendirektivet.

⁸³ Enligt 4 kap. 2–6 a §§ vattenförvaltningsförordningen. Dessa krav omfattar krav på icke-försämring, krav för konstgjorda eller kraftigt modifierade ytvattenförekomster, ytvatten, grundvatten och skyddade områden.

⁸⁴ I 4 kap. 7 § vattenförvaltningsförordningen hänvisas till stränga kvalitetskrav enligt 4 kap. 2–6 a §§ vattenförvaltningsförordningen eller andra bestämmelser. Bestämmelserna om krav för ytvatten (4 kap. 4 § vattenförvaltningsförordningen) respektive krav för konstgjorda och kraftigt modifierade ytvatten (4 kap. 4 a § vattenförvaltningsförordningen) anger att kvalitetskraven ska fastställas i enlighet med bland annat artikel 4 i vattendirektivet. Artikel 4 omfattar bland annat artikel 4.8 som ställer krav på att tillämpning av undantagsbestämmelserna ”är förenlig med genomförandet av gemenskapens övriga miljölagstiftning” och artikel 4.9 som ställer krav på att åtgärder måste vidtas för att se till att tillämpningen undantagsbestämmelserna ”säkerställer åtminstone samma skyddsnivå som den befintliga gemenskapslagstiftningen”.

630 och habitatdirektivet, också uppfylls. Genomförandet av målen i dessa EU-direktiv måste därmed
631 ses som det minimum som behöver uppnås, oberoende av ekologisk status eller potential i
632 ytvatten, kemisk status i yt- och grundvatten samt kvantitativ status i grundvatten.

633 Undantag i form av förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav är med andra ord
634 tillämpliga på alla kvalitetskrav i 4 kap. vattenförvaltningsförordningen. Det innebär att undantag
635 även kan medges från de särskilda kvalitetskrav som gäller på grund av att en vattenförekomst
636 utgör, utgör del av eller påverkar ett skyddat område⁸⁵. När vattenmyndigheten tillämpar
637 undantagsbestämmelserna måste åtminstone samma skyddsnivå uppnås som den befintliga
638 gemenskapslagstiftningen kräver. Det innebär att undantag från kvalitetskraven i 4 kap.
639 vattenförvaltningsförordningen inte kan tillämpas på ett sätt som innebär att mål och
640 skyldigheter som följer av övrig befintlig EU-lagstiftning åsidosätts, exempelvis Natura 2000-
641 lagstiftningen.⁸⁶

642 Det är alltid det strängaste kravet som gäller. För att vattenmyndigheten ska veta vad som är
643 det strängaste kravet för exempelvis en vattenförekomst som utgör, utgör del av eller påverkar ett
644 Natura 2000-område, behöver vattenmyndigheten först identifiera de särskilda krav som följer av
645 bevarandemålen för det enskilda Natura 2000-området. Det är bevarandemålen i
646 bevarandepåren för det skyddade området som genomför målen i art- och habitatdirektivet.⁸⁷
647 Därefter behöver vattenmyndigheten beakta om ”undantag”⁸⁸ enligt Natura 2000-
648 bestämmelserna har meddelats.⁸⁹ Undantag enligt vattenförvaltningsförordningen är nämligen
649 möjligt om även förutsättningarna i ”undantag”⁹⁰ enligt Natura 2000-bestämmelserna är
650 uppfyllda.⁹¹ Av EU-kommissionens vägledning⁹² framgår att om undantag väsentligt skulle
651 påverka bevarandestatusen för en naturtyp eller art är det inte möjligt att tillämpa undantag
652 enligt vattendirektivet om det inte också kan motiveras enligt artiklar 6.3 och 6.4 i art- och
653 habitatdirektivet.⁹³

654 6.1 Hantering av särskilda krav

655 Undantag får inte medges om det skulle innebära att särskilda krav för det skyddade området inte
656 kan nås eller om det strider mot övrig befintlig EU-lagstiftning⁹⁴. Utgångspunkten är att det inför

---

⁸⁵ Artikel 4.1.c i vattendirektivet.

⁸⁶ Se CIS Guidance 20, s. 11.

⁸⁷ Se Havs- och vattenmyndighetens [vägledning](#) Att fastställa miljö kvalitetsnormer för ytvattenförekomster i överensstämmelse med bevarandemål för arter och naturtyper.

⁸⁸ 7 kap. 29 § miljöbalken.

⁸⁹ Se 7 kap. 28–29 §§ miljöbalken (jämför artikel 6.4 art- och habitatdirektivet).

⁹⁰ 7 kap. 29 § miljöbalken.

⁹¹ 7 kap. 28 a-b §§ miljöbalken respektive 7 kap. 29 § miljöbalken (jämför artikel 6.3 respektive artikel 6.4 i art- och habitatdirektivet).

⁹² Links between the Water Framework Directive and Nature Directives, Frequently Asked Questions, 2011, s. 23f. <https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/FAQ-WFD%20final.pdf>.

⁹³ Jämför vattenförvaltningens krav för skyddade områden i 4 kap. 6 § vattenförvaltningsförordningen.

⁹⁴ 4 kap. 7 § vattenförvaltningsförordningen jämfört med artikel 4.8 och 4.9 i vattendirektivet.

657 processen med att fastställa undantag behöver vara klargjort vad det är för särskilda krav som
658 bestämmelserna för det skyddade området⁹⁵ eller övrig befintlig EU-lagstiftning innebär och vad
659 som krävs för att nå upp till dessa för att kunna relatera dem till vattenförvaltningens krav. När
660 det gäller skyddade områden i form av Natura 2000 är det exempelvis viktigt att
661 bevarandeplanerna är tillräckligt precisa och så långt möjligt kan relateras till
662 vattenförvaltningens krav. Detta eftersom bevarandeplanerna utgör grunden när
663 vattenmyndigheten ska ta fram särskild krav för skyddade områden.⁹⁶

664 I den mån det tidigare varit oklart om ett mindre strängt kvalitetskrav innebär att de särskilda
665 kraven som följer av skyddade områden eller övrig befintlig EU-lagstiftning inte kan uppnås ska
666 vattenmyndigheten med stöd av information inhämtad i Steg A–C avgöra om ett mindre strängt
667 kvalitetskrav är möjligt. Vattenmyndigheten ska besluta om ett undantag i de fall det inte hindrar
668 möjligheten att uppnå det särskilda kravet. Vattenmyndigheten får emellertid inte besluta om ett
669 undantag i de fall det undantag skulle innebära att de särskilda kraven inte kan följas. Oavsett om
670 det särskilda kravet är förenligt med undantag eller inte ska vattenmyndigheten redovisa
671 information om vilket typ av särskilda krav som finns för det skyddade området eller övrig
672 befintlig EU-lagstiftning som rör ytvattenförekomsten samt dokument, webbplatser eller liknande
673 kopplat till detta. Som stöd i detta arbete kan vattenmyndigheten använda till exempel befintliga
674 vägledning⁹⁷, bevarandeplan eller webbplatsen badplatsen.
675

676 7 Hur miljö kvalitetsnormer inklusive 677 undantag fastställs

678 För ytvatten baseras undantag i praktiken på en viss del av den ekologiska statusen eller
679 potentialen respektive kemiska ytvattenstatusen, det vill säga kvalitetsfaktor för ekologisk status
680 respektive parameter för kemisk ytvattenstatus. Vattenmyndigheten ska fastställa
681 miljö kvalitetsnormen för ytvattenförekomsten så att det framgår vilken kvalitetsfaktor för
682 ekologisk status alternativt ekologisk potential eller vilken enskild parameter för kemisk
683 ytvattenstatus som är justerad med anledning av de krav som följer av undantaget.⁹⁸ För
684 grundvatten baseras undantag för kvantitativ status på de ingående kvalitetsfaktorerna. För
685 kemisk status baseras undantag på en bedömning av varje parameter. Vid beslut om undantag
686 ska det framgå vilken kvantitativ kvalitetsfaktor eller enskild kemisk parameter som är justerad
687 med anledning av de krav som följer av undantaget.

688 Förlängd tidsfrist och mindre stränga kvalitetskrav får inte fastställas på sådant sätt att det
689 medför att vattnets kvalitet riskerar ytterligare försämring.⁹⁹ Ytterligare försämring gäller inte
690 bara klassvis försämring av status eller potential utan avser även försämring mellan klass per

---

⁹⁵ 3 kap. 2 § HVMFS 2019:25.

⁹⁶ Se vidare i Havs- och vattenmyndighetens rapport: Att fastställa miljö kvalitetsnormer för ytvattenförekomster i överensstämmelse med bevarandemål för arter och naturtyper. Rapport 2021:23.

⁹⁷ För att beskriva särskilda krav för det skyddade området gå till: Att fastställa miljö kvalitetsnormer för ytvattenförekomster i överensstämmelse med bevarandemål för arter och naturtyper. Rapport 2021:23.

⁹⁸ 4 kap. 6 § HVMFS 2019:25.

⁹⁹ 4 kap. 9 § 3 och 4 kap. 10 § 4 vattenförvaltningsförordningen.

691 kvalitetsfaktor och vad gäller kemisk status per parameter. Försämringsbegreppet avser alltså inte
692 försämring av status inom en klass. Dock är ingen försämring tillåten i den lägsta klassen.
693 Ovanstående gäller oavsett vilken kvalitetsfaktor det är fråga om, med andra ord är det alltså inte
694 endast biologiska kvalitetsfaktorer som avses för ytvatten.¹⁰⁰ För ekologisk status eller potential är
695 det viktigt att försämring bedöms för enskilda kvalitetsfaktorer eftersom en kvalitetsfaktor som i
696 nuläget inte är avgörande för undantaget på sikt ändå kan leda till att miljökvalitetsnormen inte
697 kan nås om den tillåts att försämrars.

698 Det ska framgå i vattenmyndighetens föreskrifter vilken miljökvalitetsnormen är och vilken
699 kvalitetsfaktor respektive parameter som ger skäl till undantag.¹⁰¹ Det behöver också anges att
700 övriga kvalitetsfaktorer i förekommande fall ska bibehålla god eller hög status. Det är viktigt för
701 exempelvis rapportering och vid provning för tillståndsprövande myndigheter och domstolar att
702 kunna identifiera vilka delar av vattnets status eller potential som behöver förbättras och vilka
703 som inte får försämrars. Det behöver därför tydligt framgå vilken del av den ekologiska statusen
704 eller potentialen, kvantitativ status respektive kemiska yt- eller grundvattenstatusen som ligger
705 till grund för undantaget och vilka som har god, eller för ytvatten, hög status.

706 Nedan följer två exempel på hur miljökvalitetsnormer inklusive undantag fastställs och framgå
707 i vattenmyndighetens föreskrifter. Ett för ytvatten och ett för grundvatten.

708 I av Havs- och vattenmyndigheten angiven databas (VISS) ska vattenmyndigheten även vid
709 fastställande och redovisning av miljökvalitetsnormer dokumentera bedömningar och resultat,¹⁰²
710 se avsnitt 4.9 för mer information.

---

¹⁰⁰ Jämför MÖD 2018:28 (Möndalsån), C461/13 (Weserdomen).

¹⁰¹ 4 kap. 6 § HVMFS 2019:25.

¹⁰² 4 kap. 13 § HVMFS 2019:25.

Exempel ytvatten

Ekologisk status bedöms vara måttlig i en sjö på grund av att kvalitetsfaktorerna växtplankton och näringsämnen i sjöar båda är klassificerade till måttlig status. Orsaken är höga fosforhalter med anledning av diffusa utsläpp från intilliggande jordbruk. Alla åtgärder kommer att genomföras innan 2027 men de naturliga förhållandena tillåter återhämtning till god status först 2033. Det finns alltså skäl att besluta om undantag. Sjön är emellertid morfologiskt opåverkad. Därför har kvalitetsfaktorn morfologiskt tillstånd klassificerats till hög status.

Vid miljökvalitetsnormens fastställande ska det tydligt framgå vilken respektive kvalitetsfaktor som undantaget grundas på. Eftersom försämring inte får ske av övriga kvalitetsfaktorer som inte ger skäl för undantag ska det även framgå i miljökvalitetsnormen att morfologiskt tillstånd ska vara hög och god status ska bibehållas för övriga delar.

Miljökvalitetsnormen i detta exempel ska sättas till god ekologisk status 2033 med angivelse om att den förlängda tidsfristen beror på kvalitetsfaktorerna växtplankton och näringsämnen samt att kvalitetsfaktorn morfologiskt tillstånd ska bibehålla hög status. Miljökvalitetsnormen för ekologisk status kan lämpligen redovisas enligt nedan:

God ekologisk status 2033

med hög status för

- Morfologiskt tillstånd

bibehållen god status för övriga kvalitetsfaktorer inklusive SFÄ

med justering avseende

- Växtplankton – god status 2033 (förlängd tidsfrist med skälet naturliga förhållanden)
- Näringsämnen – god status 2033 (förlängd tidsfrist med skälet naturliga förhållanden)

Kemisk status bedöms samtidigt vara ej god i sjön på grund av höga kvicksilverhalter som orsakats av atmosfäriskt nedfall från långväga lufttransporter. Situationen kan inte åtgärdas och ett mindre strängt kvalitetskrav är tillämpligt. Miljökvalitetsnormen för kemisk ytvattenstatus i detta exempel sätts till ej god kemisk ytvattenstatus med angivelse om att det mindre stränga kvalitetskravet beror på kvicksilver och att god ytvattenstatus ska bibehållas för övriga delar. Miljökvalitetsnormen för kemisk ytvattenstatus kan lämpligen redovisas enligt nedan:

Ej god kemisk ytvattenstatus

bibehållen god ytvattenstatus för alla parametrar

med justering avseende

- Kviksilver – ej god ytvattenstatus (mindre stränga kvalitetskrav)

711

712

Exempel grundvatten

En grundvattenförekomst bedöms ha otillfredsställande kvantitativ status för vattenbalans på grund av stora vattenuttag för bevattning inom jordbruket. Övriga kvalitetsfaktorer för kvantitativ status har god status. Åtgärder för att minska vattenuttag i området är påbörjade, men förväntas inte ge effekt förrän 2027, på grund av ekonomisk orimlighet.

Miljökvalitetsnormen i detta exempel ska sättas till kvantitativ god status 2027 med angivelse att den förlängda tidsfristen beror på kvalitetsfaktorn vattenbalans.

God kvantitativ status 2027

Bibehållen god status för övriga kvalitetsfaktorer, med justering avseende

- Vattenbalans - god status 2027 (förlängd tidsfrist)

713

Grundvattenförekomsten har också otillfredsställande kemisk grundvattenstatus med avseende på arsenik. Arseniken beror inte på naturliga bakgrundshalter och ska därför inte ha justerat riktvärde. Föreningsskällan är ett omfattande förorenat område med stor spridning av arsenik i grundvattnet. Det finns inga dokumenterat skyddsvärda grundvattenberoende ekosystem som är känsliga för höga halter av arsenik och grundvattenförekomsten är inte utpekad som nuvarande eller framtida dricksvattenförekomst. Åtgärder för att minska arsenikhalterna till icke-skadliga nivåer anses inte vara ekonomiskt försvarbara. Grundvattenförekomsten bör därför omfattas av mindre stränga kvalitetskrav vad avser arsenik.

Otillfredsställande kemisk grundvattenstatus

Bibehållen god kemisk grundvattenstatus för alla parametrar med justering avseende

- Arsenik otillfredsställande grundvattenstatus (mindre stränga kvalitetskrav)

714

715

716

8 Följder av ny eller ändrad verksamhet respektive åtgärd

717

718

719

720

721

722

723

724

725

726

Myndigheter och kommuner får under vissa förutsättningar tillåta en *ny eller ändrad verksamhet eller åtgärd* som egentligen strider mot kraven om att en *ny eller ändrad verksamhet eller åtgärd* inte får försämra status eller äventyra en miljökvalitetsnorm.¹⁰³ Det är viktigt att säkerställa samstämmighet mellan de bedömningar och prövningar som krävs för *ny eller ändrad verksamhet eller åtgärd* och de bedömningar som krävs för *förlängd tidsfrist respektive mindre stränga kvalitetskrav*.¹⁰⁴

Innan en myndighet eller kommun avgör om en verksamhet eller åtgärd kan tillåtas ska berörd vattenmyndigheten ges tillfälle att yttra sig. Vattenmyndigheten ska även informeras snarast efter att en verksamhet eller åtgärd tillåtits.¹⁰⁵ När vattenmyndigheten tagit del av information om att

---

¹⁰³ 5 kap. 4 § miljöbalken och 4 kap. 11–12 §§ vattenförvaltningsförordningen. Se även <https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/vattenforvaltning/nationell-vagledning/undantag-for-ny-eller-andrad-verksamhet.html>.

¹⁰⁴ Se CIS Guidance 36, s. 66f.

¹⁰⁵ 4 kap. 13 § vattenförvaltningsförordningen.

727 en verksamhet eller åtgärd tillåtits ska vattenmyndigheten fatta de beslut om förvaltningen av
728 vattenmiljön som tillåtandet föranleder.¹⁰⁶

729 Detta innebär att vattenmyndigheten ska se över och vid behov revidera miljökvalitetsnormen
730 för den vattenförekomst där en ny verksamhet eller åtgärd tillåtits, vilket kan innefatta beslut om
731 undantag i form av förlängd tidsfrist eller mindre stränga kvalitetskrav. Översynen görs efter den
732 tillåtna verksamheten eller åtgärden har påbörjats eller genomförts och effekter har konstaterats i
733 ytvattenförekomsten.¹⁰⁷

734 Ett exempel är en vattenförekomst där en ny verksamhet lett till en försämrad status och
735 ekosystemet behöver tid för att återhämta sig trots att de nödvändiga förbättringsåtgärderna för
736 att uppnå god status är genomförda. En förlängd tidsfrist med skälet *naturliga förhållanden* kan
737 då motiveras och redovisas.¹⁰⁸ Det är viktigt att notera att ett undantag för ny verksamhet eller
738 åtgärd i vattenförekomster som redan har undantag i form av förlängd tidsfrist eller mindre
739 stränga kvalitetskrav undanröjer inte behovet av åtgärder för att förbättra statusen. Den eller de
740 typer av betydande påverkan som ligger till grund för den förlängda tidsfristen eller det mindre
741 stränga kvalitetskravet behöver fortfarande dokumenteras och redovisas. Det gäller oavsett om de
742 påverkas eller inte av den nya verksamheten eller åtgärden. Vidare behöver sambanden mellan
743 den nya verksamhetens eller åtgärdens påverkan och en befintlig verksamhet eller åtgärds
744 påverkan på en vattenförekomst beaktas. Det kan till exempel handla om en vattenförekomst där
745 en förlängd tidsfrist är beslutad på grund av fosforläckage från jordbruket (till följd av ett stegvis
746 införande av åtgärder) samtidigt som ett undantag tillämpas för en ny fysisk förändring av
747 vattenförekomsten. Den nya verksamheten leder inte i sig själv till ett ökat fosforläckage men den
748 leder till hydromorfologiska förändringar som påverkar ekosystemets förmåga att minska
749 mängden fosfor i vattenförekomsten. Det bör alltså beaktas hur alla genomförbara åtgärder för att
750 mildra negativa konsekvenser av en ny verksamhet eller åtgärd kan kombineras med andra
751 åtgärder som är nödvändiga för att förbättra vattenförekomstens status eller potential. Krav i
752 form av vandringspassage (till exempel uppströms och nedströms vandring av fisk) kan
753 kombineras med krav på morfologiska åtgärder (till exempel säkerställa fungerande
754 sedimentregim) för att återskapa livsmiljöer samt ekologiska flöden.¹⁰⁹

755

---

¹⁰⁶ 4 kap. 14 § vattenförvaltningsförordningen.

¹⁰⁷ 4 kap. 12 § HVMFS 2019:25.

¹⁰⁸ 4 kap. 13 § HVMFS 2019:25.

¹⁰⁹ Se CIS Guidance 36, s. 66f.

756 9 Allmänhetens deltagande och 757 transparens

758 Vattenmyndigheten ska planera sitt arbete så att det möjliggör och uppmuntrar till deltagande av
759 alla som berörs av förvaltningen av vattenmiljön.¹¹⁰ Vattenmyndigheten bör uppmuntra aktivt
760 deltagande på ett tidigt stadium, alltså redan från kartläggning och analys till förslag på
761 kvalitetskrav. Aktivt deltagande kan bidra till att uppnå bättre beslutsunderlag för
762 vattenmyndigheten, en bättre förståelse för beslutade miljökvalitetsnormer och för de faktorer
763 som påverkar tillämpningen av undantag (till exempel kostnader och nyttor och teknisk
764 genomförbarhet).

765 För att genomförandet av vattenförvaltningen ska bli framgångsrikt krävs att
766 vattenmyndigheten har nära samarbete och samverkan på exempelvis lokal nivå, till exempel
767 genom vattenråd och andra referensgrupper med olika intressenter¹¹¹. Samverkan kan även vara
768 viktig på regional nivå, till exempel samverkan inför prövning enligt nationella planen.¹¹²

769 Allmänheten ska åtminstone informeras om skälen till de undantag som tillämpas för varje
770 vattenförekomst. Det görs till exempel genom att vattenmyndigheten vid fastställande och
771 redovisning av kvalitetskrav ska dokumentera bedömningar och resultat i av Havs- och
772 vattenmyndigheten angiven databas (VISS). Informationen ska sammanfattas och presenteras på
773 ett lättförståeligt sätt.¹¹³

774 Läs mer om allmänhetens deltagande och transparens i rapporten *Samverkan om*
775 *vattenförvaltning - information, kommunikation och samråd*¹¹⁴ Havs- och vattenmyndighetens
776 handbok 2006:1.

---

¹¹⁰ 2 kap. 4 § vattenförvaltningsförordningen.

¹¹¹ 8 § förordning (2017:872) om vattendelegationer.

¹¹² Se Vägledning om samverkan inför prövning enligt nationella planen på: <https://www.havochvatten.se/arbete-i-vatten-och-energiproduktion/vattenkraftverk-och-dammar/omprovning-for-moderna-miljovillkor/vagledning-om-samverkan-infor-provning-enligt-nationella-planen.html>.

¹¹³ 4 kap. 13 § HVMFS 2019:25 och 13 § HVMFS 2015:34.

¹¹⁴ Naturvårdsverkets handbok 2006:1. <https://www.havochvatten.se/data-kartor-och-rapporter/rapporter-och-andra-publikationer/aldre-publikationer/publikationer-fran-naturvardsverket/2006-02-01-samverkan-om-vattenforvaltning---information-kommunikation-och-samrad.html>